

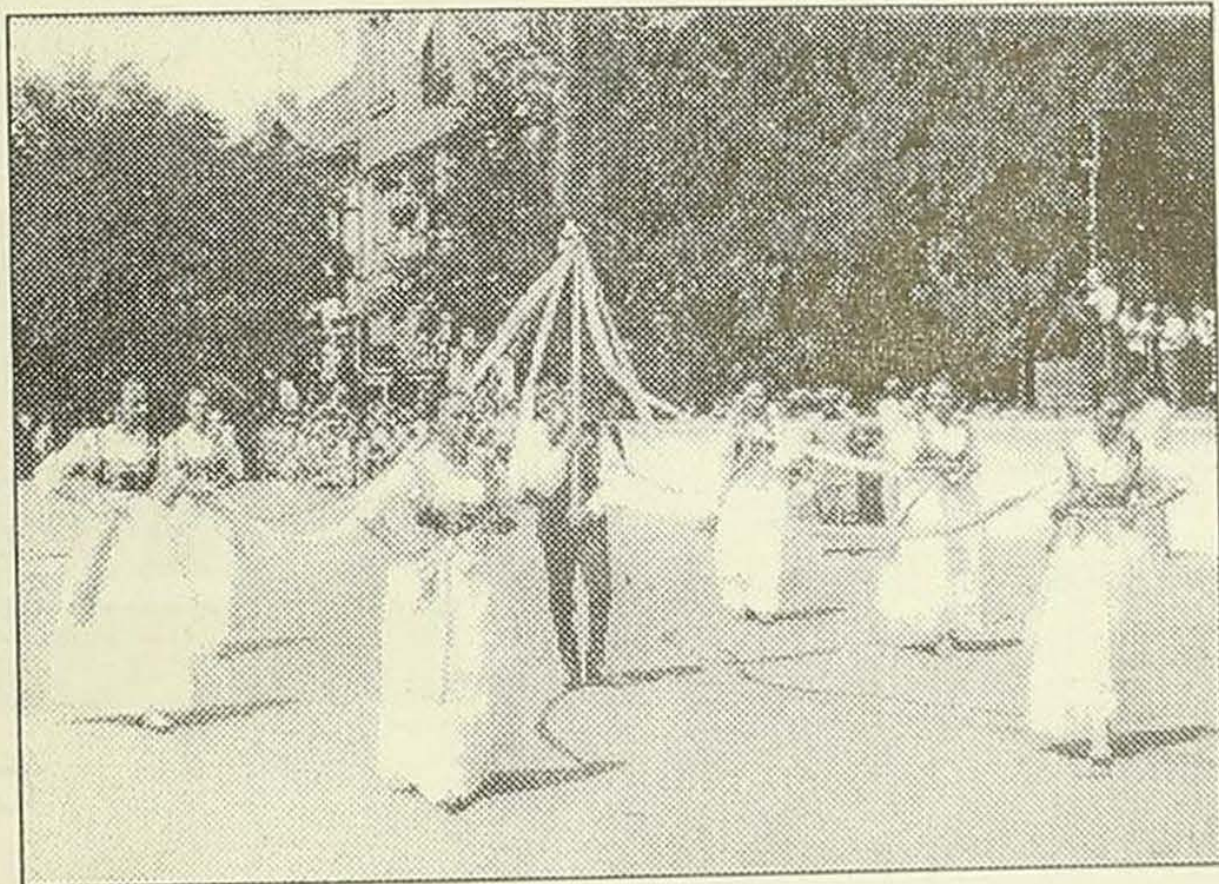
subotički dvojtjednik

Godina V. ❖ Broj 95 ❖ 8. kolovoza 1998. ❖ Cijena 2 dinara

Središnji vikend Dužijance '98

SPOJ OBIČAJA I DUHOVNOG

Nakon teških, mukotrpnih radova u žetvi, naši preci Bunjevci-Hrvati očitali su zahvaliti Bogu na sretno završenom radu. Njihova vjernička duša zala je proslaviti ubiranje plodova, zahvaliti na Božjem blagoslovu u jednoj folklornoj i duhovnoj smenziji. I današnji žetoci proslavit će završetak ovih radova, koji, premda ne tako fizički teški, i dalje ostavljaju neki prlak ukus. Uz njih će i mnogi drugi nastojati sudjelovati, uživati u sadržajima koji su postali nezaobilazni kako je kroz svoju povijest Dužijanaca u Subotici, iz jednostavne i skromne obiteljske svetkovine, nastala u veliku gradsku manifestaciju.

Mnogi će upiti u sebe duhovne kvalitete koje Dužijanaca promovira, kulturne sadržaje, književne večeri; mnogi su uživali u takmičenju risara ili na konjskim utrkama; ljubitelji muzike i folk-

lora obradovat će tamburaški i drugi orkestri, dok će se svi zajedno naći na gradskim ulicama i Trgu slobode kada povorka prijatelja našeg naroda, našeg grada, prijatelja rada i kruha se bude kretala na svome putu od duhovnog centra grada ka društvenom centru grada gdje će zablistati kao prestižan, najznačajniji događaj u godini, kada će gradonačelnik primiti kruh od novog žita, osvrnuti se na okolnosti i zaželjeti neka bolja vremena.

Već isto večer donijet će sliku tog svijeta kakvog su ga zasigurno i naši stari zamisljali – svijeta druženja, igre, plesa, dok slika sjećanja na teška i mukotrpna vremena ne padne u zaborav.

Priopćenje SVM-a glede mobilizacije

Osuda policijske prinude

Mobilizacija pričuvnog sastava Vojske Jugoslavije, koja je u subotičkoj općini započela u subotu, 1. kolovoza, te postupanje policije spram onih koji se nisu htjeli odazvati na „vojnu vježbu od 60 dana“, naišla je na oštro reagiranje Saveza vojvodanskih Mađara. U priopćenju datom tim povodom kaže se sljedeće.

„Predsjedništvo Saveza vojvodanskih Mađara je na svojoj sjednici, održanoj u utorak, prihvatilo izvješće predsjednika i poslanika ove stranke o situaciji nastaloj pozivanjem većeg broja vojnih i policijskih rezervista i o koracima poduzetim povodom toga. Potvrđene su i ranije izjave, kojim je posticano korišćenje sredstava građanske neposlušnosti. SVM će i dalje ustrajati u svom opredjeljenju da pruži savjetodavnu i – u slučaju potrebe – pravnu pomoć svima koji se budu obraćali ovoj stranci. Posebno se ističe važnost činjenice da se u Savezu vojvodanskih Mađara za pomoć ne obraćaju isključivo Mađari, već i građani ostalih nacionalnosti. Ujedno se pruža podrška svim oblicima građanskog samoorganiziranja, a članstvo stranke se poziva da se priključi ovim inicijativama.

SVM najoštrije osuđuje primjenu policijske prinude koja se i ovom prilikom javlja kod obavještanja i privođenja vojnih obveznika. Zahtijeva se neodložno obustavljanje nezakonitog policijskog postupanja. Skreće se pozornost svih nadležnih da brutalnost postupanja policije izaziva opravdani revolt i gnjev građana, čime se samo produbljava postojeći jaz nepovjerenja građana prema državnim organima.“

(t. ž.)

PROGRAM ZAVRSNE SVEČANOSTI DUŽIJANCE '98

SAK, 7. KOLOVOZA

Vestibil Gradske kuće, 19 sati

UVODNO POKOLJE IZLOŽBE SLIKA OD SLAME

TRG SLOBODE, 20 sati

VELIKO KOLO – izbor najljepših parova, plesna bandašice i bandaša. Nastup orkestara – Golubinaca (Srijem), Bačka, Kerski biseri, Križevci i orkestra HKC Bunjevačko Kolo (Srijem).

KATEDRALA, 8. KOLOVOZA

Katedrala, 18 sati

BLAGOSLOV KRIŽA I SVEČANO

POKOLJE

TRG SLOBODE, 20 sati

OPSTINA RISARA koja počinje kratkim filmskim prikazom pogodbe domaćina i risara. Nastup folklornih grupa iz Srijema i Poljske, Bačkog Petrovog Sela, Selenče, Bačkog Monoštora, Hotoša,

Kupusine, Sombora, Bačkog Brijega, Vršca, Sida, te subotičkih "Népköra" i "Bunjevačkog kola", tavanakutskog "Matije Gupca" i ljutovačkog "Bratstva"

NEDJELJA, 9. KOLOVOZA

crkva sv. Roka, 9 sati

BLAGOSLOV I ISPRACAJ BANDASICE I BANDASA

Katedrala sv. Terezije Avilske, 10 sati

SVETA MISA, koju služi biskup mostafski mons. dr. Ratko Perić

Ulice grada, 11, 30 sati

SVEČANA POVORKA, minihod pored svečane binte na Trgu slobode, predaja kruha gradonačelniku

Župni dvor crkve sv. Roka, 18 sati

BANDASICE I KOLO

kut

Mineri

Ove su godine, u lipnju i srpnju, stihala „gelegunja“ u centru našeg grada ostala skoro bez listova? Kao da je koš listopada... No, ipak, sredina neke godine, a lišće i opaljuje. U tok je opadnih lišća i minera. Opal om insektu.

Medutim, nakovito je što je svu čimjenicu do sada imalo za registraciju. A to i jeste opalno abrimajanje i hipnotičku stajnju, ne pamt ječ jano, što se neposredno okoliš događa. Stoga naravno pitajte o odlučanju nekima drugih korakima, a ne postavljajte pitanja drugdje.

Tomislav Žigmanov

DLAKE NA JEZIKU U POLITIČKOM DISKURSU

Arogancija koja nije potrebna

„Robert Gelbarth je sramota i bruka za Sjedinjene Američke Države i za sve temeljne moralne vrednosti. Robert Gelbarth, saučesnik ubica žena i dece i kriminalaca koji kidnapuju civile na Kosovu i Metohiji, podržava terorizam i terorističke bande na Kosovu i Metohiji i sasvim je logično da okuplja i šljama sa srpske političke scene, odnosno da okuplja sve što je protiv Srbije“.

Netom pročitano nije izgovorila neka isfustrirana ili polupijana osoba u nekoj krčmi na periferiji neke palanke, niti je pak ona nečija izmišljotina. Nju je u ovome obliku, barem kako su prenijele dnevne novine, izgovorio glasnogovornik Socijalističke partije Srbije g. Ivica Dačić na redovitoj „partijskoj“ konferenciji za tisak nakon susreta vodećih srbijanskih oporbenih prvaka i dotičnog Gelbartha u nizozemskom gradu den Haagu. Tako je ovaj savezni zastupnik, koordinator odjela informacija i propagande u SPS, član Savjeta za međunarodnu suradnju ove stranke, član Upravnog odbora Tanjuga, predsjednik NK „Palilulac“, član IO KK „Partizan“, predsjednik Saveza sportova Srbije, dopredsjednik Jugoslavenskog olimpijskog komiteta zadužen za materijalno-financijske poslove, nekadašnji novinar i pivot jednog lokalnog rukometnog kluba, kako je njegove funkcije pedantno zabilježio Nenad Lj. Stefanović, ugledni analitičar još uglednijeg prijestolničkog tjednika „Vreme“, bez imalo dlake na jeziku, što ipak pretpostavljaju maniri i pravila komunikacije u diplomaciji, okvalificirao ovoga visokog predstavnika američke administracije.

S druge strane, pridjev „šljama“, koji je bez istih dlaka na jeziku olako pridjenuo za domaće političke neistomišljenike, i nije, na žalost, neka posebna novina u arogantnom i po mnogo čemu uvredljivom političkom žargonu predstavnika vladajućih partija spram kolega po poslu u drugim strankama. Dakle, ova, po mnogima u posljednje vrijeme najneprimjerija, uvredljiva izjava od strane respektabilnog srbijanskog dužnosnika je ono što predstavlja zabrinjavajuću novinu u političkom diskursu u nas, a upućena je osobi koja je, pored toga što je visoki predstavnik američke diplomacije, uz to i vrlo čest gost u Predsjednikovim dvorima glede izravnog posredovanja međunarodne zajednice u kosovskoj krizi.

Dakako da ova nimalo bezazlena činjenica, za što svjedoči i vrlo oštar prosvjed Richarda Milsa, otpravnika poslova američkog veleposlanstva u Beogradu, povlači sa sobom nekoliko pitanja, koja, barem po mogućim odgovorima, nisu nimalo ohrabrujuća. Prvo, možda i najvažnije, jeste ono koje se odnosi na pogubno razumijevanje političke pragmatike: zašto se s takvim grubim kvalifikacijama treba obraćati predstavniku jedine sile na svijetu u trenutku kada se upravo i od njih očekuje pravedan stav glede rješenja krize na Kosovu. Drugo, također važno, je i pitanje: je li se iza takove „robusne“ retorike krije verbalna prijetnja nemoćnika iliti onoga koji (je iz)gubi(o), retorike koju su inače napustili zvanični Irak, Kuba i Sjeverna Koreja. Treće, budući da poznajemo strukturu vlasti u nas, pitamo se tko stoji iza, očito, pročitano teksta. Na posljetku, zabrinuti, pitamo se je li novi srbijanski politički diskurs, koji je ponovno postaje drastično ksenofobičan, nagovještva poznate, budući da su ovdje već videne, opasne posljedice.

Naravno, ovdje smo samo postavljali pitanja. Međutim, trenutna mobilizacija pričuvnog sastava Vojske Jugoslavije možda daje ponajbolji, istina za građane tragičan, odgovor na to što se ovakvim kvalifikacijom ipak željelo postići.

Tomislav Žigmanov

Srpanjska sjednica Foruma HIOV-a Tjedan Hrvata je uspio

Na srpanjskoj sjednici Foruma hrvatskih institucija i organizacija u Vojvodini, koja je održana 10. srpnja, podnijeta su izvješća o proteklom „Tjednu Hrvata iz Vojvodine“, koji se je održao u Zagrebu od 15. do 21. lipnja. „Predstavljanje Hrvata iz Bačke i Srijema kroz sve aspekte društvenog života ocjenjeno je kao uspješno, pa je u skladu s tim donijeta odluka da se Forum pismenim putem zahvali svim institucijama u Zagrebu, koje su sudjelovale u organiziranju Tjedna i koje su primile predstavnike Hrvata iz Vojvodine“, stoji u priopćenju izdatom ovim povodom.

Na sjednici je, doznaje se iz priopćenja, također predstavljen i program predviđenih svečanosti u okviru ovogodišnje Dužijance, dok će slijedeća sjednica Foruma biti održana početkom rujna, kada će se na dnevnom redu naći plan rada Foruma za predstojeći period, koji će predložiti radna grupa formirana na ovoj sjednici. (lj. k.)

K I O P I Z M I

- Sve veći broj građana postadoše probirači, kada je reč o hrani. Prebiraju hranu po kontejnerima.
- U JULU se građani razilaze. Toplo je!
- Grijech je izdati zemlju, ako se može dobro platiti.
- Duboko je zabrljao jer je plitko mislio.
- U želji da stavi svuda svoj pečat sve nas je žigosao.
- Čim uključim državnu TV, ja se isključim.
- Istina me je sustigla, a kažu da je laž brža.
- Vrijeme radi za mene. Ja ne radim!
- Sudeći po prognozama nama će vrijeme doći u nevrjeme.
- Da nisam toliko napredovao ne bi mogao nazadovati.
- Građanin sam drugog reda, ali bitno je da sam u redu.
- Ne znam kuda idem, ali znam da s njim ne idem.
- Lopove najviše pamtim po dobru koje su mi odnijeli.
- Mi opet griješimo. Utvrđujemo grešku.
- Nama je glavni pravac kriv, a glavni krivac prav.
- Narod se ne vara. Njega lažu!
- Kako je moguće gledati DNEVNIK, a vidjeti bolje sutra?

Dajo Ruzje

„Žigov“ NASLOV IZMEĐU DVA TJEDNA

Cene ovogodišnje pšenice preniske i disparitetne
**Žito poskupelo 10 para, a
repromaterijal 90 odsto**

DANAS, 24. 7. 1998.

Ovaj broj „Žiga“ izašao je uz potporu Fonda za otvoreno društvo

Čitajte nas i na Internetu:

www.tippnet.co.yu/zip/

ŽIG

8. kolovoza 1998.
broj 95

Izdavač: HKC „Bunjevačko kolo“
Adresa: Trg cara Jovana Nenada 15, 24000 Subotica
E-mail: zig@tippnet.co.yu
Tel: ++381 24 28 334
Telefax: ++381 24 28 334
Žiro račun: 46600-678-7-3551

Osnivač:
Vojislav Sekelj
Glavni i odgovorni urednik
Tomislav Žigmanov
Uredništvo:
Jasmina Bačić, Mirko Kopunović, Vojislav Sekelj
Tehnička urednica:
Jasmina Bačić
Tisak: „Globus“, Subotica

List je registriran kod Ministarstva za informiranje Republike Srbije pod brojem 1620 od 25. travnja 1994. godine.

ŽIG

izlazi svake druge subote

POGLED IZ NOVOG SADA

Komandos dolaze na kraju

Predsednik Lige socijaldemokrata Vojvodine Nenad Čanak je krajem jula na sastanku sa jednom inostranom delegacijom prišao obučen u komandosku uniformu, uključiv i beretku. Kao i većina njegovih duhovitosti, i ova je imala efekta: njegov domaćin, u ovom slučaju austrijski diplomata, bio je šokiran. Evropa se, u stvari, već godinama zgražava i šokira zbog zbivanja u Jugoslaviji, bivšoj i sadašnjoj, ali nikako ne nalazi pravi način delovanja. Obukavši odelo koje se ne uklapa ni u kakav protokol, Čanak je želeo da upozori tzv. međunarodne faktore kako oni svaki put nepodopustivo kasne, odnosno stupaju na scenu tek onda kad progovori oružje.

Kao i 1991. i potonjih godina, Evropa i svet postupaju onako kako je kod njih uobičajeno, nudeći mudre savete i pozivajući da se sporovi rešavaju političkim sredstvima. Balkanci, međutim, ne sluha za njihove preporuke niti dele njihove nazore. Vodi ovlaštenih naroda umeju jedino da zamajavaju posrednike lažnim obećanjima, „kupujući“ time vreme za svoje tobože istorijske poduhvate.

Kao i 1991., Evropa ne zna šta da radi ni sa Miloševićem ni sa Kosovom. Kritikujući beogradski režim zbog neumerene primene sile na Kosovu, Zapad je kosovskim Albancima dao nadu da će doći sve što traže. Mnogi od njih poverovali su da je intervencija NATO u njihovu korist samo pitanje dana, pa se tzv. OVK upustila u sukobe koji prevazilaze njene moći. Rezultat toga je više od 150 hiljada izbeglica, nove opomene sa Zapada Miloševiću i ponov-

ljene tvrdnje da ne dolazi u obzir otepljenje Kosova od Jugoslavije, a još manje njegovo pripajanje Albaniji i izvoz ustanka u Makedoniju.

Sve je, manje-više, slično kao u leto 1995. godine u Bosni. Milošević je uveren da NATO neće napasti. Albanci su uvereni da hoće. Većina stanovnika Srbije smatra da je vlast apsolutno u pravu i da po Albancima treba tući svom snagom, ali niko ne žuri da lično doprinese konačnoj pobedi. OEBS, EU, NATO, UN, SAD – svi redom nastoje da što duže, bez obzira na svakodnevne žrtve, odlažu primenu jedine mere koju Milošević razume.

Jer, intervencija ili miran dolazak „plavih šlčemova“ na Kosovo značio bi da je ono faktički izdvojeno iz Jugoslavije. Ogdavanje vojne akcije zapadni političari opravdavaju strahom od bujanja velikoalbanskog nacionalizma. Čim prođu odmori, međutim, javnost će ih pritisnuti da nešto učine radi spasavanja izbeglica. To „nešto“ može da bude samo slamanje Miloševićeve sile i stvaranje nove, albanske. Na primeru Bosne, Zapad je naučio da primena sile donosi samo polovična rešenja: iako je Karadžić slomljen i sklonjen, iako su uloženi veliki novci, jedinstvena Bosna nije stvorena i neće biti još dugo. Ipak, krvoproliće je zaustavljeno.

Čanak je upozorio Evropljane da oklevanje može imati teške posledice ne samo po Kosovo, već i po Vojvodinu. Naravno da on nije tražio intervenciju, kao što ne traži ni potpisnik ovih redova. Ali, traži je onaj koji je pokrenuo tenkove. Dok on ne bude zaustavljen, živjećemo u okruženju uniformi i u duhovnoj klimi kakvu stvaraju glave pokrivena beretkama. Umesto da se na vreme biralo između boljeg i goreg, sad preostaje izbor između dva zla. Biće izabrano gore, budite sigurni. Cenu će platiti Vojvodina.

Mihal Ramač

LAPSUS MEMORIAE

Zakoni za zabavu

Stari Latini zapisali su da se dobri zakoni stvaraju iz loših običaja. Kod nas se, pošto nismo ni „stari“, a još manje „Latini“, loši zakoni stvaraju iz dobrih običaja.

Pa ipak, valjda je to praksa da bi imali šta raditi – pisati nove zakone, jer su stari loši i jer ih niko, zbog običaja, ne poštuje.

Eto, na primer, Opština je donela nekoliko odluka koje imaju zakonsku snagu, ali ih poštuje samo onaj ko hoće. Onaj ko neće, ne snosi nikakve konsekvence, jer propis je, izgleda, donet da bi se neko mogao kršiti. Odlučeno je da ugostiteljski objekti rade do 04,00 časa, diskoteke do 02,00 časova. Odlučeno je da kroz pešačku zonu ne mogu ići vozila (izuzev snabdevača i to samo u utarnjim satima). Prihvaćeno je da Zelena pijaca radi pod drugačijim režimom, da se roba i povrće ne prodaju na ulici i da pretna vozila ne budu parkirana pored tezgi. Čak su postavljene rampe, plaćena je i agencija koja, kobjagi, održava red na pijaci...

Sve je to dobro zamišljeno i osmišljeno, međutim, lokali i dalje rade po svom nahodanju, vozila sa i bez odobrenja prolaze kroz pešačku zonu u vreme kada se prohte kom vozaču, a na Zelenoj pijaci je, malte ne, kaos. Robe na sve strane, kamiona kao i lubenica, čebadi i dušeka po trotoarima kao na divljoj plaži. Prodavci i preprodavci tu žive, na ulici spremaju hranu i, uglavnom, na krivenijim mestima obavljaju radnje iz domena lične higijene.

Lepo je zamisliti kako bi trebalo da funkcioniše grad kakav je Subotica, ali je ružno u njegovom najužem centru videti kako se iz srednjovekovnog kazana vade i prodaju kuvani kukuruzi, ili kako biciklisti prave slalome između šetača.

Sve je, istina, zakonski uokvireno ono što nije dozvoljeno, ali to još poštuje – ono na stanicama „Zabranjeno pušenje“ ili

priča o pljuvanju. Ko, na primer, poštuje saobraćajne znake o parkiranju, ispuštanju neprečišćenih voda u gradsku kanalizaciju, čuvanju gradskih zelenila, samovoljnom pregrađivanju i

dozidivanju terasa na višespratnicama...

Zakoni i propisi postoje da bi se poštovali. U našem slučaju deo ih služi za zabavu. Nešto kao ringišpil, nešto kao inat ili izazivanje vlasti, a sve u stilu identifikovanja pojedinca sa državom.

Ne poštujućći pravila ponašanja i ne robujući im da bi bili slobodni, pojedinci leče sopstvene frustracije i dokazuju da novcem mogu sve. Mogu oni, na primer, izazvati saobraćajnu nezgodu, povrediti devojčicu na pešačkom prelazu i jednostavno otići sa mesta udesa, bez policijskog uvida. Ali, ako su oni (ti pojedinci) nečim ugroženi ili oštećeni, onda se alarmira čitava armija „ustavobranitelja“ koji se groze nad „nepravdama napaćenih“.

Nisam okoreli formalista, ali sam zato da se za sveopšte dobro strožije primene propisi koji, zbog pojedinaca i svakodnevnih budalaština i njihove osionosti, mogu postati ili polako postaju dobri običaji, a to je ono najgore što se može dogoditi jednom društvu ili jednom gradu.

Zašto da oni koji će posle nas doći ispaštaju naše grehove, navike i običaje i da se, na kraju krajeva, smeju kako smo sve znali, sve lepo u celofan civilizacije upakovali, a ponašali se sasvim suprotno.

Možda bi zato trebalo donositi propise u skladu sa ponašanjem pojedinaca (jer zbog njih se to i čini) koji bi se potom takmičili u njihovom kršenju, a to bi bilo ono što u stvari želimo.

Ili, možda, nama ni to ne bi pomoglo, jer još nije izmišljena formula kako u čoveku pobediti inat.

Milenko Popadić

AUTO-DELOVI
RENAULT
Rajić Dragutin
SUBOTICA, P. Drapšina 14 (24) 553-282

Tel. 552-774
SALAŠ
ZEMLJORADNIČKA ZADRUGA

GARANT
PREDUZEĆE ZA
SPOLJNU I UNUTRAŠNJU
TRGOVINU I ROČ
BEOGRADSKA I SVILICA B. B. 7
SUBOTICA
031/28 001 direktor
47-002 komercijala
28-043 maloprodaja
28-537 magacin
teletaka 031/26-719

PLAST
PRINT
ŠTAMPARIJA
Preradovićeveva 6

SVJET/ONAZOR

ZKS Dok Hrvatsku muči Zakon o povratku izbjeglica, prognanika i raseljenih osoba itd. Srbiju muči kako spriječiti odlazak izbjeglica itd. iz južne Pokrajine zbog, neki kažu, policijskih akcija protiv terorista, a neki vele otvorenog rata protiv Uštrije, Eljirimtare Kosoves ili tako nekako. Naš strah u Vojvodini je veći da će nam doći val novih izbjeglica nego da će nam se vratiti protjerani Srijemci koje odavde nitko i ne pita za zdravlje! Pored toga Hrvatska je, nakon znakovitog gundanja i prosvjeda pučanstva svog, stopirala Uredbu o plaćanju državnih djelatnika od 50.000 Kn pa naniže do 25.000 Kn (podjelite sa 3,5 što je vrijednost u DEM), dok u Srbiji takvo što ne postoji budući da su članovi Vlade vlasnici ogromnih društvenih (!) i privatnih tvrtki, pa šta će im plaće odnosno osobni dohodak! I najzad, ali ne najmanje važno, dok Hrvatsku Mme Olbright muči novim izbornim zakonom, po svoj prilici bez zastupnika iz dijaspor, Srbija ima na vlasti jedinstveni fenomen – stranku koja nije dobila na izborima glasove ali ima Direktoricu. Jest da njihov kongres ne priznaje mudru misao velikog Mao Tse-Tunga da je levije od lijevog desno, već uporno proklamira da su radikali desnije od desnog, znači lijevo. E, tu im ovi smetaju i moraju iz vlasti van dok ne bude kasno, a gdje će tu biti mjesto „tvrđog jezgra“ SPS, ako takvo što još postoji, nitko ne zna! Na lokalnoj razini vidim da je gradonačelnik Subotice g. Kasza bio kod ministra vanjskih poslova Mađarske kao prvi čovjek iz dijaspor, a kako će taj ministar države, pred hramom NATO-a i potom Europske Unije, moći se miješati u unutarnje stvari druge države i pokraj svih obećanja, to ćemo još vidjeti, a najprije tako da zamoli svog kolegu iz unutarnjih poslova da žmuri na tzv. „Magdinoj granici“ i preostalim dijelovima Subotičko-horgoške i drugih pustara!

ZKS U Papui – Novoj Gvineji smrtonosni talas cunami je odnio tisuće života s obale, a najviše djece i starih. A u nas je 40 stupnjeva Celzijevih u hladu tjednima i nezapamćena canicula! Da li je to početak apokaliptičnih zbivanja koja nam predskazuju, kako vidovnjaci tako i učenjaci, za početak trećeg milenija i eru Vodolije? Naime, zvijezde Bika, Lava, Škorpiona i Strijelca bit će tako postavljene da će oslikavati veliki križ na nebeskom svodu koji će se savršeno oslikavati sa zemlje. To će biti u svibnju 2000. kada će Zemlja, Mars i Merkur biti u istoj liniji s Jupiterom, Saturnom i Plutonom, dok će se Venera i Uran približiti Merkuru na neobičan način. Posljedice će za naš planet biti, prema učenjacima, lagano pomicanje zemaljskih polova i zbog toga nagla promjena klime! To će dovesti do povećanja razine mora i do niza potresa, tamo gdje ih nikad nije bilo! Čovjek koji je otkrio virus AIDS-a predviđa da će pojaviti nova vrlo neugodna influenza pre-

ma kojoj će virus SIDE biti dječja igračka! Dakle, apokalipsa dolazi, ovako ili onako, čemu doprinosi čovjek, „antiekološka zvižer“ prvog razreda! Zbog iznijetog bogati Francuzi i ostali se sele u planine Provanse, pa čak i dio tibetanskih monaha tamo seli svoje svete knjige, dok imućni i „vidoviti“ Amerikanci bježe iz Kalifornije i New Yorka u unutrašnjost zemlje prema Stjenjaku! A mi pak ovdje i sad koji imamo, da parafraziram film „Apokalipsa jučer“, nećemo bježati nigdje, Nostradamusu vjerujemo jer su Kinezi došli, što je predvidio, i zatrpali nas buvljak-robom u ogromnim količinama od Pešte do Trsta. Dakle, invazija žutih je tu, rat niskog intenziteta s islamistima se tu i tamo vodi na Balkanu, ili se vodio, a tko će biti slijedeći Papa, kako veli sv. Malahija u svom proročanstvu iz 1100. godine, netko „in gloria olivae“, ma što to značilo i konačno posljednji Petar II., živi bili pa vidjeli...

ZKS U centru Subotice, u Harambašićevoj ulici, razbojnici su ubili šahistu i filatelistu Đorđa Đantara u njegovoj kući. Ušli su na prevaru lažno se predstavljajući kao policajci. Još jedan primjer kako su osamljeni i stariji ljudi predodređeni za žrtve kriminalaca. Zato ne otvarajte nikom vrata makar se predstavljao kao policajac, Crveni križ, Jehovini svjedoci, Mjesna zajednica, poreznici. Ako je prava policija i ako ima opravdanih razloga tada će dakako razvaliti vrata, ali to je onda prava policija. Svim ostalima ne otvarajte, jer su smutnoe vremena što bi rekao Crnjanski. Sve je to posljedica otuđenosti i osamljenosti u gradskom životu gdje se više ni prvi susjedi ne poznaju, pogotovu u stambenim višekatacama, gdje se pola ili više stanova izdaje podstanarima. Nitko nije prijavljen u MUP-u, a puno je švercera, dilera čak i dama s najstarijim zanatom na svijetu. Zato posjećujte pokadkad svoje ostarjele rođake s kojima ste udobro, zovite ih češće telefonom ako ih imaju, pošaljite im kadkad parče kolača! I čuvajte se „tipera“ koji svugdje slušaju priče kako ovaj ili onaj ima vrijednu filatelističku zbirku, ova ili ona baba puna zlata i umjetničkih slika i predmeta, a naročito ne hvalite se da imate deviza dobro skrivenih u kući kada idete na godišnji odmor. I upoznajte svoje susjede po imenu, makar kako kratko vrijeme bili susjedi, jer komšija može biti više nego rod! I onda vam neće trebati baš svi ti alarmi, tjelohranitelji, bijesni pit-bull terijeri, revolveri – a i tako za tako što nemate novca!

ZKS Predsjednik Južno Afričke Republike Mandela se ovih dana ženio, pa je za mladu, po tamošnjim običajima, morao dati šezdeset krava. To valjda ovisi o ljepoti mlade, godinama a i o imovnom stanju mladoženje. Znam da bi na Balkanu neki dali odmah svoje žene za protuvrjednost šezdeset krava, a bogme poneki i za samo jednu junicu! Šta ćete, druge zemlje – drugi običaji!

Milivoj Prčić

MARGINALIAE ZABATKIENSES

SVET IDE DOĐAVOLA, ALI IMA KO DA NAS SPASI!

Iskreno sam ushićen milostivom brigom koju su gradski oci izvoleli pokazati glede noćnog mira izvesnog broja sugrađana, te estetskog izgleda očnih kapaka izvesno mnogo većeg broja, takođe naših sugrađana. Pa su tako shvatili da će sav porok, loše vladanje, nepažnju na časovima i ostale skaredne sitnice kojima je sklona omladina koju nedovoljno „prate“, iskoreniti vrlo jednostavnim metodom: zabraniće im noćne izlaske. Ne, nisu uveli policijski čas, niti se sa tornja Gradske kuće svira večerje. Premda bi se u gradu verovatno našlo trubača koji bi to i džabe bili radi raditi, makar se svaki dan lomatali po stotinama strmih stepenica. Zarad dobra lude omladine, koja, jadna, ne zna šta radi. Pa su tu stariji, da im to objasne.

Bojim se da je i to (uzurpirano) pravo vrlo sumnjivo, pošto su ti isti stariji napravili (ili, dozvolili da se napravi, što je u pogledu odgovornosti razlika koja se meri nijansama) budalaština dovoljnih za nekoliko generacija unapred. Treba se samo okrenuti oko sebe, i malo šire. Možda je ta sumorna stvarnost, u kojoj iole racionalan um ne vidi

nikakve normalne perspektive, odgovornija za bekstvo iz realnog sveta dnevnog jada u virtuelni svet noćne zabave, nego nadmeno moralistički pretpostavljena pokvarenost razularene omladine.

Hoću reći da su se vreme i trud, utrošen u donošenje (pet godina je trebalo da se raščiste kompetencije u krugu institucija međusobno udaljenih nekoliko stotina metara), da ne govorimo o naporima koji slede na planu kontrole sprovođenja odluke o radnom vremenu lokala, mogli iskoristiti i mnogo efikasnije. Ovako, sve podseća na velike i propale napore časnih Amerikanaca namernih svojevrmeno da svoje sunarodnike pretvore u antialkoholičare. Slično prolazi i godinama zahuktavana kampanja protiv pušenja, na kojoj se pojavljuju povećike pukotine, pa joj predviđaju skori, neslavan kraj. Što od srca želim i milostivoj odluci lokalnih nam gradskih otaca.

Nema nikakve sumnje da su oni takvu odluku mogli doneti, kao što ne dovođim u pitanje ni pravo stanovnika centra na miran san. Samo mi se čini da je to moguće ostvariti i suptilnijim sredstvima. Ograničavanjem decibela koji se iz lokala luče na ulicu, odbijanjem da se alkohol toči maloletnicima... O suludoj zbilji ove zemlje govori i to da takvi propisi postoje! Ali ih se niko ne pridržava. I kod nas

Videnje Antiratne kampanje

Kako nisam postala Rainbow Warrior

Toplog i sunčanog julskog popodneva, ispunjena bezrazložnim optimizmom usled tek primljenog prvog dela anuarske plate, otvaram poštansko sanduče u očekivanju poplave računa, umesto kojih nalazim samo tri letka. Na prvom ni neimenovana osoba saopštava kako NEĆE rat. Slobodna sam pretpostaviti da je ista osoba autor drugog letka sa kojeg saznavam da, konsekvntno, dotični NEĆE PUŠKU, a HOĆE POSAO. Sve to ponovljeno je i na mom maternjem jeziku, sa blaženim intenzitetom izražavanja volje kao NEM KERUNK (ne želimo), očigleno kao demonstracija stava da nacionalnim nanjinama ne priliči izričit zahtev. Na trećem letku se nabranjem vrsta dokazuje postojanje virtuelno neograničene slobode izbora u nekoj piceriji.

Po uticajem intelektualnog šoka pretrpljenog od neshvatljive količine ekstremno originalnih stavova, krećem ka liftu, ali put mi je preprečen plakatima koji me dokrajčuju beskompromisnim grafičkim bukvalizmom. U levom gornjem uglu crvenim ćiriličnim slovima stoji reč RAT, što u afektu normalno čitam kao PAT. Moja zbunjenost raste. Slovo T se ponavlja do spunjavanja površine, postepeno se pretvarajući iz crvenog slova u niz crnih krstova... Pat je smrt za šahistu? Stendhal je umro čitajući „Rati i mir“?

Za one kojim se vicevi pričaju tri puta polako, na drugom plakatu je ista reč oblikovana od crvenih opervaženih ljudskih tela zgrčenih pred naletom crne mase sa naškrabanim ćiriličnim NEĆU.

Neznatno kasnije, zaglavljivanje u liftu mi omogućuje dužu kontemplaciju na temu šta je umetnik hteo da kaže i šta on opšte misli o primaocu njegove poruke.

Verovatno čovek misli da ja HOĆU rat i da imam višak oružanja, koje HOĆU da uvalim baš njemu, i da NEĆU da ga angažujem kao kućnu pomoćnicu ili tako nešto. Rat po svojoj prilici zamišljam kao zabavu tipa garden-party. Osoba na umetničkoj visokoj razini društvene svesnosti i intelektualne odgovornosti, normalno, prima na sebe težak zadatak da me osvetli, pa mi saopštava inače slabo poznatu činjenicu da u ratu ljudi UMIRU i PATE, ukratko rat je ZLO JEDNO i kao takvo ne bih trebala da ga HOĆU.

Malo je teže rastumačiti onaj plakat sa zgrčenim telima. Zar je moguće da na svakog ko HOĆE – to su verovatno oni tipovi zgrčeni u slova PAT – bacaju velike teške predmete sa natpisom NEĆU? To je zaista nehumano. Druga moguća tumačenja čine mi se manje verovatna.

Ne zabranjeno točiti alkohol maloletnicima, ali za to niko ne haje. Čik da vidim vlasnika lokala u nekoj normalno uređenoj zemlji da to uradi: dovoljno je da ga jednom uhvate, pa da za vjeki vjekova izgubi dozvolu za rad. Slično je i u pogledu buke: papira ima, samo ih niko ne čita. U tom smislu, ne vidim zašto bi nova odluka efikasnije od već postojećih obezbedila miran san i lepše podočnjake.

Neko će reći da skraćenje radnog vremena od neka dva-tri sata ne znači puno. Možda. Ali, iza nje proviruje malovaroški paternalistički puritanizam, najbolje oličen valjda u izrazu da „ceo svet ide dodavola, ali, ni briga vas: mi smo u da ga spasemo“. Ako je nekom za utehu, tekst na jednoj glinenoj pločici nađenoj u Mesopotamiji otprilike glasi „kako ništa više nije kao pre, ni deca više ne slušaju roditelje...“ Pločica je stara oko šest hiljada godina.

Dok sam bio u vojsci kod Zadra, stalno su nas upozoravali da se klonimo „Doline ćupova“. Pojma nismo imali o čemu je reč, sve dok nismo shvatili: jednog lepog dana su nam pročitali naredbu o zabrani izlaska u grad. Ispostavilo se da se neki vojnik (čak i nije bio iz naše kasarne!) potukao u jednom od tafića gusto načičkanih u centru starog grada. Pa je doneta disciplinska mera.

U vojsci, poznato je, ne treba tračiti logiku, ona ostaje pred vratima kasarne. Ali, sličnost između pomenute naredbe i odluke o palančenju Subotice za mene je nedvosmislena: obe su u biti totalitarne i kontraproduktivne.

U kasarnama se noćni život završava u 22 sata, Subotičanima je (za sada) dozvoljeno dva sata više. Do sledeće odluke.

Đorđe Dragojlović

Nemam ideju samo u vezi letka sa picama; možda treba da ukaže na ljudskoj egzistenciji imanentnu slobodu volje kao komparativnu prednost ovog spram drugih oblika individualnog postojanja koji ne troše pice? Ne znam.

Vidim da umetnik zna samo da sam rođena blizu Dunava, pošto smatra da sam odrasla uz intenzivno sisanje vesala, te neću prepoznati patetični underground vizuelni koncept sa početka osamdesetih. Pitam se da li se tim dizajnom obraća širokoj javnosti i HOĆE da beskompromisne domaćice, krvoločne pensionere, hrabre poslastičare, nezaposlene turbofolkere i ostatak herojske populacije odvrti od odbrane vekovnih ognjišta i drugih fraza sa desetogodišnjom tradicijom?

Jasno, sećam se, on u stvari HOĆE POSAO! Ali zašto od mene, kada je već, i to verovatno dobro plaćenog, dobio u vidu dizajniranja antiratne kampanje?

Mogućnost da se ipak radi o plemenitom duhu usamljenom na moralnim visinama nepokolebljivog antiratnog opredeljenja u potrazi za nekim ko mu je bar do moralnih kolena duboko me dira, te ponirem u sebe da bih posle dužeg probijanja kroz petrifikovane naslage sebičnosti i letargije stupila u kontakt sa davno izgubljenom altruističkom svojom komponentom. Sveže produhovljena i spremna za menjanje sveta čak i uz eventualno minimalno i apsolutno neizbežno žrtvovanje svoje udobnosti, vraćam se sad već odglavljenim liftom u prizemlje da uništavam oružje, da bušim gume vojnim transporterima, da sprečavam regrute da uđu u kasarnu, da postanem Rainbow Warrior.

Ne, kažu mi.

Samoinicijativno se odlučujem da probudenu neutaživu žed za delanjem i promanama ugasim na način koji je ipak najbliži mom non-violentnom srcu. Od svojih prijatelja osnovaču odbor, ili tako nešto, koji će se jednom nedeljno pod pritiskom sastajati negde ne potezu između Saxa i Stare, pod uslovom da nađemo nekoga ko će nam plaćati račune. Tih ćemo razgovarati da ne volimo rat. Naravno, ni mi pri tome NEĆEMO dovoditi u pitanje kategorije koje leže negde duboko u korenima najnovijih i budućih balkanskih ratova. NEĆEMO razgovarati o banalnoj ispraznosti pojmova kao što su krv i tlo, nacija, nacionalni interes, dug prema otadžbini, nacionalna istorija, nacionalni velikani, ni ostalih stvari koje u devetnaestovekovnom modelu obrazovanja stvaraju nacionalno svesno topovsko meso koje oduševljeno gine za dobrobit nacije, izražene u maksimalno četvorocifrenom broju. NEĆEMO osporavati ni verovanje u božansku ili bar nadljudski prirodu vlasti, čiji se tajanstveni putevi ne otkrivaju običnim smrtnicima, i zato ne podležu kritici (ne boj se, znaju Oni šta rade!). NEĆEMO, naravno, ni pomišljati na to da konkretnim akcijama osporimo sistem, poredak, zakone ili bilo šta, pošto ZNAMO da sve to počiva isključivo u stvarnu sadržajnost opštih mesta. HOĆEMO eventualno malo da demonstriramo, ako nam dozvole, jer to može biti zabavno.

HOĆEMO, naime, samo malo da budemo lepši, pametni i moralni, a da nas to ne boli.

Ana Marković

Maksima
Gorkog 26

Toth-optika
SUBOTICA

Telefon: 551-045

RADNO VREME:

Radnim danom	9.30-12.00 16.30-19.00
Subotom	9.00-12.00

Prepisivanje očnih pomagala i davanje saveta
za korišćenje istih, svakim radnim danom od
17.00-19.00

POSEBNE POGODNOSTI:

- 10% popusta kod gotovinskog plaćanja
- plaćanje u više rata
- mogućnost žiralnog plaćanja

Boris Cupać, glavni i odgovorni urednik subotičkog omladinskog lista *Talas*

NEKI NOVI TALAS U SUBOTICI

Talas alternativa dosadnom životu, stoji u zaglavlju ovoga novog subotičkog lista, a iza njega stoje mladi. Stvaraju svoj list. Sami. Bez ideologa i ostalih dušebrižnika. Svjedoče na najbolji način vlastito nepristajanje na bijedu. Stvaraju. Bave se onim što ih zanima. Na svoj način. I kreativno. Dobri su. I obećavaju. U našoj, pak, sredini se u posljednje vrijeme najprijetnije iznenađenje. Barem što se tiče novina.

Prvi broj je ugledao svjetlo dana. Kako se to dogodilo?

B. C.: Preko noći. Mada... *Talas* ima zanimljivu predistoriju. Zamišljen je još prošle godine, ali niti sam tad imao prave saradnike oko sebe, a ni ideju na šta taj list treba da liči. Prošlo je skoro 10 meseci, i onda, iznenada, na Uskršnjoj zabavi koju je organizovao Nemački narodni savez, slušajući i gledajući te mlade umetnike kako sviraju svoje instrumente, pomislio sam kako bi bilo lepo kada bi u Subotici postojao list za mlade, kojeg bi pravili mladi ljudi, a koji bi afirmisao takve umetnike, jer ih u našem gradu ima podosta. Zamisli pričaš sa nekim ko sjajno svira violinu, Lajko Felix, recimo, ali pričaš o rock and rollu, o filmu ili prijateljima koje je upoznao preko interneta. Onda sam se dao u potragu za ljudima koji će, zajedno sa mnom, praviti takav list. Tu je bio Saša, a onda se kao na filmu pojavljivao lik po lik. U junu smo se dogovorili kakva će nam koncepcija biti, mada neki tvrde da mi uopšte nemamo koncepciju, ali oni se, svakako, šale. Imamo koncepciju i istina je, ličimo na XZ, ali bolje i to, nego da ne ličimo ni na šta. Dakle, kada smo se okupili, dogovorili smo se ko će šta da radi i mada to niko nije poštovao, krenuli smo u avanturu zvanu *Talas* broj 1. Oko samog imena smo se dosta sporili, jer sam ja želeo da se list zove *Fan*, što asocira na dobru zabavu, a mi smo upravo tu da se zabavimo i pišemo o tome, ali onda je Najveći Sin u državi osnovao radio-stanicu pod tim imenom, tako da su me moji saradnici optužili za levičarenje, te smo promenili ime u *Talas*. Prvi broj, sem zanimljivog izgleda, koga je kreirala gospođa Jasmina Bačić, nudi i ekskluzivan intervju sa zvezdama subotičke rock scene - grupom Đzukele, vesti iz sveta filma i muzike, internet na dlanu, predstavili smo filmove koji se prikazuju u našim bioskopima, najavili smo Filmski festival

na Paliću, podsetili smo se na Festival omladina, koji je nekada bio ponos ovoga grada, pohvalili smo film *Rane*, jednom rečju, pisali smo o svemu što se oko nas događa ili će se tek desiti.

Biti zabavan i duhovit

Koje su osnovne smjernice uređivačke politike?

B. C.: Malo mi je teško odgovoriti, jer svi oko mene imaju neku svoju viziju,

neku ideju koja se, ni u kom slučaju ne sme poklopiti sa tuđom, tako da svako ima drugačiji odgovor na pitanje koja nam je uređivačka politika. Cilj nam je da pišemo o kulturnim i kulturnim događajima oko nas, ili o onima koji su se desili pre par godina ili decenija. Osnovni smer nam je da budemo zabavni i duhoviti, i da svaki tekst ima neku poruku, da svaki autor ima stav i da zna da razdvoji dobro od lošeg. U zaglavlju našeg lista stoji da smo mi alternativa dosadnom životu, ali sam na promociji koja se desila na Paliću, ovih dana, rekao da smo mi alternativa TV Pink. Zabranjeno je pisati o folk muzici, dance heroinama, kriminalu i podzemlju, poljoprivredi i nacionalnim dilemama. Sve ostalo - dakle, zabava, putopisi, kritika, afirmacija mladih stvaraoca, filmske i

muzičke vesti, recenzije, pesme i strip su preporučljivi.

U čemu nalazite specifikum na medijskoj sceni grada?

B. C.: Oh, mediji u Subotici... Hajde da se svi smejemo uglas. Vidi, imaš katastrofalnu medijsku sliku u Subotici i ja sad ne bih da prozivam neke medije, jer su nam pružili podršku i reklamu, ali činjenica je da mladi u Subotici nemaju medij koji je namenjen njima, medij koji plasira ono šta njih interesuje. Imaš dosadnu televiziju koja laže, imaš te stupidne radio stanice koje emituju folk & dance muziku, pozdrave i kontakt-programe koji nemaju veze sa pameću. Imaš lokalne časopise koji sem posmrtnica i oglasa i nemaju baš neki smisao, onda, imaš one koje su duboko u nacionalnim odorama, takvih se grozim, posebno, imaš novine za uzak krug ljudi, bilo da se radi o religijskim ili ribolovačkim... I to je to. Mi smo se pojavili na terenu koji je potpuno čist. Ja znam da postoji gomila ljudi kojima se ne dopada Jelena Karleuša i Vera Matović, ja znam da se ljudi smeju nespretnoj Miri Kolaković i zbunjenoj Snežani Zarić, znam milione koji su pametni i sposobni i kojima su interesantne neke druge priče, neke druge teme... To su naši čitaoci.

Hit dan

Subotica nikada nije imala list ovoga profila, dakle ulazite u povijest...!?

B. C.: Ne, mislim da ne ulazimo u istoriju. Posle 10-ak brojeva, možemo s ponosom da kažemo da smo uradili nešto što niko nije umeo, ali sada je još uvek rano. Mada, sasvim se lepo snalazimo u ulozi superzvezda, u šta smo se preko noći pretvorili. Šalim se, ali lepo je što smo gostovali na talasima (?) radio Subotice, što su *Danas* i *Naša Borba* pisali o nama, što smo pričali za radio Studio B iz Beograda, koji se interesuje za nas i poziva nas u goste, promovisani smo na Mini radiju, na Filmskom festivalu, što je pratilo pedesetak medijskih kuća iz zemlje i sveta, ali i Žig nam je po ko zna koji put pomogao, tako da moram reći da smo ušli u istoriju, ali samo na jedan dan. Postali smo Hit dana.

Mladi su preapatični. Vi ste izuzetak ili od kuda hrabrosti za ovu avanturu?

B. C.: Da, mladi su u dubokom snu i ja više ne želim da se bavim njima. Pogledaj samo subotom u ponoć koliko ih je u imbecilnoj šetnji kroz glavnu ulicu, idi u diskoteku ili u neki elitni kaffe... Meni su oni čudni, ali ih potpuno shvatam kada kažu „Ja nemam stav o tome.“ Oni su zbunjeni, dešava nam se istorija pred očima, nema odgovora i

šenja, niko ne nudi pomoć. Najbezbolnije je e misliti, uopšte, ugrati se u skupocenu trenku i skupoceni auto i zvrjati po gradu. Smuvati eku bezličnu plavojku devojkicu, nauljiti kosu i zdahnuti - ja nemam stav. Ja sam dosta činio, moran sam od njih i sada uživam praveći ovine. Aktivista sam jedne političke stranke, idim od 7 do 2, pišem scenario, bavim se obom. „Mlade“ ostavljam neka plutaju, kada se zbiju o stene i shvate šta se desilo, mislim da e biti prekasno. Za bilo šta.

Dobri i loši

Nitko od novinara nije neko poznato ne", pa ste odjednom izdali novine?

B. C.: Nismo izdali nikog. Mrzim poznata nena. Znam da se neki ljudi nisu nikada bavili ovinarstvom, ali su seli za sto i napisali tekst ećenije, tekst svoga života. A opet imaš one okalne vedete novinarstva koji pišu o posku- ljenjima i visini potrošačke korpe. Takvi nas ne teresuju. Prvi broj smo skrpile, izgleda tako ako izgleda, ali, evo za drugi broj imamo tzv. oznate autore. Samo što ih nismo zvali zbog to- ga, nego zato što su dobri novinari i dobri ljudi. Na Talas broj 2 pišu Petar Luković, Miloš Đuke- ć, Jasna Šarčević, i niz autora iz provincije i sve- a, od Tavankuta do Toronta.

Prijem kod čitatelja!?

B. C.: Posle promocije koju nismo planirali i oja nam oduzima vreme i trud koji bismo uložili a pravljenje novog broja, mislim da nema ono- ga ko nije čuo za nas. Talas se nalazi u prodaji, u vim privatnim kioscima u gradu, i kako čujem prodaje se. Primerak po primerak. Mada, mi smo prvi broj delili, tako da se povremeno srećem sa itaocima, i reakcije se, uglavnom, pozitivne. Neke nam kaže da smo jako dobri, neke kaže da mo loši, neke je rekao da ja lečim komplekse, neke je rekao da smo bezobrazni. Ljudi pričaju... kad ih niko ne pita za mišljenje. Robert Tilly am je poslao pismo podrške i to mi je najljepši compliment, s obzirom koliko ga cenimo. Mojoj nami se ne dopada. Ali se dopada mojim kolegicama u subotičkoj Bolnici. Vidi, iskren iu biti. Ako neko hvali moj rad, ja ću ga sa iživanjem saslušati, biće mi prijatno, i taj raz- govor će mi ulepšati dan. Opet, ako ga neko kri- ikuje, onda sam besan i tužan, mučno mi je da ga slušam, kažem mu da je dosadan i da me nije hvatio. Tako rade svi, svima imponuje pohvala, amo što ljudi lažu, pa nam pričaju priče i bajke a laku noć.

Planovi za dalje?

B. C.: Moji? Pa ja sanjam da se upišem na FDU, dramaturgiju, da pišem i da čitam i da san- jam velike snove. Da osvojim Oskar popularnos- ti, da budem na naslovnoj strani RTV Revije, a da moj život u stopu prate fotoreporter Sveta. Šalim se. Planovi su sledeći: sledeći broj ide na povećanom broju strana, sa svetskom naslovnom stranom. Imamo i novi logo. Prodavaćemo se po jeftinijoj ceni. Neki naredni broj će imati još kolor strana, a uskoro će ceo list biti u koloru na finoj hartiji. Imamo mrežu saradnika, pravićemo ekskluzivne intervjuje, recenzije i kritike, pos- aćemo Biblija Muzike i Filma. Prodavaćemo se po celoj zemlji, evo, broj 2 će se distribuirati po celoj Vojvodini. Bićemo subotički Rolling Stone.

A možda se i obogatimo...

Tomislav Žigmanov

Fenomenologija bijede

Mobilizacija

Za vrijeme Drugoga svjetskog rata razvijen je posebni sustav sociološke analize nazvan „analiza sadržine“. Riječ je o tomu da su se konstantno pratile različite vijesti na radio-postajama suprotne strane, koje su se potom podrobno analizirale u cilju posrednog saznavanja budućih poteza protivni- ka.

Tijekom posljednjeg desetljeća, različitim osobama, organizacijama i strankama ovdašnji je režim namjenjivao (uglavnom kratkotrajnu) ulogu „ispitivanja javnoga mnjenja“ i „puštanja probnih balona“ radi ispitivanja reakcija na eventualne buduće poteze ili čak radi njihova sama najavljiivanja (ovdje ne ulaze znamenite dnevničke bilješke, koji zapravo znače sam početak prljavih radnji).

Nedugo nakon što je nekoč glavna srbijanska oporbena stranka „izne- nada“ predložila uvođenje vanrednoga stanja na Kosovu (valjda smatrajući da do sada viđeno predstavlja samo skromnu prolegomenu, a ne razbuktao partizanski rat), subotički rezervisti su prošloga tjedna počeli dobivati pozive za šezdesetodnevnu „vojnu vježbu“. U povodu toga se, među ostalim, svo- jim prosvjedom oglasila i vodeća stranka vojvodanskih Mađara (znakovito je da to nije učinio i DSHV) i pozvala na građansku neposlušnost. Za to je vri- jeme na stranicama čitulja „Subotičkih novina“ sve više mladića stradalih u SMB i plavim uniformama, u ratu koji formalno (opet) ne postoji.

Pošto se može očekivati relativno slab odziv „topovskoga mesa“, vjero- jatno će pozivari imati dosta posla narednih tjedana i mjeseci. Upućeniji kažu da oni koji ne žele sudjelovati u nepostojećem ratu, ne smiju otvarati vrata nepoznatima, ne potpisivati osobno (niti članovi njihove obitelji) nikakve pozive ili nepoznata preporučena pisma, treba spavati na različitim adresama... Priča se, dakle, ponavlja.

Bela

Pravnički

kutak

Advokati

su donošenjem novog saveznog Zakona o odvjetništvu, koji svojim odredbama nastoji ograničiti samostalnost advokature prije svega kroz državni utjecaj na odvjetničke komore i njihovo centraliziranje, došli pod udar države. Ovaj je zakon u sjenci kontraverznoga srbijanskog Zakona o sveučilištu, ali svakako zaslužuje pozornost.

Riječ *advokat* vodi podrijetlo od latinskog *ad vocare* = dozvati u pomoć. Književna hrvatska riječ *odvjetnik* vodi porijeklo od staroslavenskog *otvet* = odgovor, pa je odvjetnik = „onaj koji odgovara, odgovornik“, a ranije je i u srpskom češće bila rabljena njezina ekavizirana inačica. Riječ *advokat* koristi se i na teritoriju Hrvatske (osobito u Slavoniji), gdje ima i ženski oblik – *advokatkinja*. U srpskom jeziku ova riječ nema ženskog oblika, dok bački Bunjevci rabe riječ *advokatica*. Bački Bunjevci u tradicionalnom vokabularu imaju dve riječi za odvjetnika: *fiskal* i *prokator*. Obe su latinskog podrijetla (*fiscalis* odn. *procurator*) i ranije su korištena i u njemačkom (*Prokurator*, *Fiskal*). Veliki broj europskih jezika koristi prilagođeni latinski izvornik, za razliku od hrvatskog, slovenskog (*odvetnik*), mađarskog (*ügyvéd*) i njemačkog (*Rechtsanwalt*, njem. Recht = pravo, Anwalt = zastupnik). Iz njemačkog jezika je ovaj izraz 1862. preuzet u srbijanski Zakon o *pravozastupnicima*. Stariji živalj još uvijek za advokata koristi riječ *doktor*, jer je na teritoriju Austro-Ugarske ranije korišten poseban sustav, koji je kao uvjet za odvjetnika, pored fakulteta, tražio i doktorat, od čega je ostao trag da odvjetnici (poput liječnika) imaju pravo na titulu doktora, što je kod nas dokinuto 1957. godine.

Da bi netko mogao postati odvjetnikom, pored uobičajenih općih uvje- ta (državljanstvo, poslovna sposobnost) potrebno je da je ono svršilo pravni fakultet, položilo pravosudni ispit i provelo određeno vrijeme na pravnim poslovima (dvije odn. četiri godine).

Spomenuti zakon, inače, ima i naglašenu političku konotaciju, pošto ukida Advokatsku komoru Vojvodine, premda je ona prva utemeljena u povijesti jugoslavenskih državnih zajednica (1921). Valja se podsjetiti da Subotica svoju odvjetničku komoru ima od 1875. godine!

(j.š.)

Raskršće

Istočni vjetar,
Svjetiljka
I bodež
U srcu.
Ulica
Titra
Kao žica
Napeta,
Titra
Kao obad golemi.
Odasvud
Vidim
Bodež
U srcu.

Federico Garcia Lorca

IZ STAROG ALBUMA

Ovo su ženska lica iz kazališnog komada „Žene na čoši“, koji je igran 27. ožujka 1926. u Subotici. Ne znamo ni tko je pisao komad, niti gdje je igran, niti imena glumica. Pišite nam ako znate. Jedino što znamo jest da smo mi eto 1926. imali pomalo kulturnu autonomiju – a za što se još uvijek i sada i ovdje zalažemo. Vjerujemo da ćemo to imati i institucionalizirano i ustavno i zakonski priznato!

Krležijana

Barut je najbolji eliksir

Strah u kostima građana najbolji je eliksir. Od Sbaruta, od te čudotvorne ljekarije, poskakuju i kostobolni. I neka misli tko šta hoće, barut ima svoju duboku, skupocjenu logiku. Mnogo je već gaća požutjelo od barutne groznice. Barut ispire crijeva bolje od najrafiniranijeg glicerina ili ricinusa. Olovnim pilulama liječe se i najteže bolesti.

Miroslav Krleža, 1938.

Obiteljski kutak

Što čini život lijepim?

U ovom žalosnom i tmurnom vremenu dosta nas je zaboravilo na *ljepotu života*. Živimo od danas do sutra boreći se za vlastitu egzistenciju. Pri tom zaboravljamo na obične, male stvari koje nas uveseljavaju i ispunjavaju. Majka je uglavnom zabrinuta oko toga što će danas skuhati, kako li će stići sve kućanske poslove obaviti. Ako je i zaposlena (što je uglavnom slučaj), stvar je još teža. Otac skoro uvijek radi: pola dana legalno, u firmi u kojoj ima *sigurnost (!?)*, ali ne i plaću, a drugo pola dana pokušava još nešto zaraditi, ne bi li se malo bolje živjelo. Djeca pokušavaju dobiti nešto od svojih roditelja. Ona traže ljubav, pažnju i radost, ali roditelji su previše zauzeti da to vide. Poslije nekoliko pokušaja, dijete shvati to i okreće se drugome, tražeći odgovore. Ali što je to? Što onda čovjek ima lijepoga ako nije sa svojim suputnikom i ako nema vremena za svoju djecu? Život u porodici nije samo zajednički život, nego je stalni čin davanja i uzimanja ljubavi, riječi, pažnje. Nije dovoljno samo zarađivati i preživljavati dane. Potrebno je deliti osjećanja, radosti i tugu. Takav život nas ispunjava i daje snagu za novi dan.

Nadite malo vremena, razamislite kako živite.

Da li ste zadovoljni? Što je to što vas čini zadovoljnim i sretnim?

Mila

James Joyce

Ulysses (15.)

– Razumjete li, što vam govori? – upita je Stephen.
– Da li govorite francuski, gospodine? – stara će Hainesu.
I opet joj Haines sad govoraše dulje vremena i poverljivo.
– Irski – ubaci Buck Mulligan. – Razumjete li gelski?
– Po zvuku – odgovori ona – mislila sam, da je irski. – Jeste li sa zapada, gospodine?
– Ja sam Englez – odvrati Haines.
– On je Englez – priklopi Buck Mulligan – a drži da bismo u Irskoj morali govoriti irski.
– To bi zbilja morali – prihvati stara – i stid me što i sama ne govorim tim jezikom. Ljudi koji ga poznaju, rekoše mi, da je to divan jezik.
– Divan nije prava riječ – odgovori Buck Mulligan. – Naprosto čudesan. Ulij nam još malo čaja, Kinche. Biste li i vi šalicu, gospo?
– Ne, hvala, gospodine – otkloni starica, uvuče podlakticu kroz ručicu lonca, spremna da ode.
Haines joj reče:
– Imate li račun uza se? Bilo bi bolje, da joj platimo, Mulligane, zar ne?
Stephen ponovo napuni njihove tri šalice.
– Račun, gospodine! – uskoleba se ona. – Pa, sedam jutara politra po dva pensa sedam puta dva jedan šiling i dva pensa i k tome posljednja tri jutra politra po četiri pensa to su ukupno tri litre po jedan šiling i jedan i dva pensa to su dva i dva, gospodine.
Buck Mulligan uzdahne i pošto je utrpao u usta koricu s obje strane debelo namazanu maslacem, ispruži nego te počeo tražiti po džepovima od hlača.
– Plati i napravi prijatno lice! – nasmješi mu se Haines.
Stephen po treći put napuni šalicu, žlica čaja tek slabo oboji gusto masno mlijeko. Buck Mulligan izvuče srebrnjak od dva šilinga i vrtkajući ga među prstima usklikne:
– Čudo!
On ga otkotura po stolu prema staroj i reče:
– Od mene, draga, više ti ne traži. Dajem vam sve što imam.
Stephen joj novac gurne u negramzljivu ruku te reče:
– Dugujem vam dva pensa.
– Imaj vremena, gospodine – reče, uzevši novac. – Imaj vremena. Želim vam dobro jutro, gospodine.
Ona se pokloni savivši koljeno te iziđe, dok je Buck Mulligan nježno pjevušio:
Sree mog srea, da imam više,
rado bih tebi i više dao.

(nastavit će se)

Iz starog bedekera: Subotica Boravak u Subotici

GRADSKO POZORIŠTE I KONCERTNA DVORANA

Osnovano 1854. –
Izgorelo 1915. –
Ponovo izgrađeno
1926.

Gradsko pozorište
nema stalne trupe,
već radi povremeno
sa gostovanjima
Narodnog Pozorišta
iz Beograda i
Zagreba i Oblasnog
Pozorišta Novi Sad –
Osijek.
Broj mesta: 747.

Administraciju
Pozorišta vodi
Gradska Štedionica.
U vezi sa pozorištem
postoji velika
koncertna dvorana sa
400 sedišta.

BIOSKOPI

Gradski Bioskop.
Nalazi se u zgradi
pozorišta.
Adminostraciju vodi
Gradska Štedionica.
Biskop Lifka. Broj
mesta: 500.

KUPATIŁA

Kupatilo Fekete.
Kupatilo Heisler.

Kupalište Palić.

AUTOGARAŽE

American Auto.
Vlasnik: Josip
Weigand. Mesta za
15 kola.
Automobilia.
Vlasnik: Ing. Leo
Stras. Mesta za 20
kola.
Bata Lajčo. Mesta
za 15 kola.
Nađ Geza. Mesta
za 15 kola.
Presburger Josip.
Mesta za 15 kola.

odlaze drugovi, prijatelji,
poznanci moji?

Dopiru do mene vijesti: otišao ti je
prijatelj, drugi odlazi, treći čeka
dokumenta, četvrti... Dragi mi ljude odlaze.
Daleko. Školovani, mladi, u naponu snage
putani, odlaze. Još dalje. Val drugova, prijatelja, poznanika
pokrće se zbog sutra izvjesnog, danas neizvjesnog. Zbog
ade.

Dodir čarolije...

NIŠTA

Kad je, svojevremeno, stigao u Suboticu, reditelj
Ljubiša Ristić najavio je pravu pozorišnu rev-
oluciju. Što rek'o – to i učinio, pri čemu je, fascini-
rajući tadašnju vladajuću gradsku nomenklaturu i
ostali zbunjeni puk, pripomenuo da se zapravo radi
o uspostavljanju – kako je crno na belo napisano –
komunističkog pozorišta! Tada je to predstavl-
jeno kao umetnički eksperiment, premda, ako
ćemo baš da sitničarimo, uglavnom niko nije imao
pojma šta bi tačno imalo da bude takvo pozorište.
Danas je sasvim druga stvar – uglavnom svi već
znaju.

Međutim, objektivnosti radi mora se reći da,
uprkos svemu, osnovne smernice šekspirijanskog
pozorišnog prosedea nisu izneverene u tom teatru
većite i jedine istine, kako onda tako i danas, pa je
prema tome drug Ristić pokazao izuzetnu dosled-
nost, tako retku u novije vreme. U pitanju je, dak-
le, i nadalje samo „... običan život, ta lelujava
senka pri plamičku sveće koja trne, taj ubogi
glumac što zalud traći svoje vreme na pozor-
nici...“ I da je sve to „...priča jednog idiota, puna
buke i besa, koja ne znači – ništa...“

S jednom bitnom novinom: u ovom novom po-
zorištu publika nije važna, cilj je da svi postanu
glumci.

A katarzu će, kao što je i logično, doživljavati –
uvek i samo reditelji...

Zavesa.

Kiro

ПЕНЗИОНЕРСКЕ НОВИНЕ

ЈЕДИНЕ СПЕЦИЈАЛИЗОВАНЕ НОВИНЕ
У ЈУГОСЛАВИЈИ ЗА ПЕНЗИОНЕРЕ

СВАКОГ 1. И 15. У МЕСЕЦУ
НА СВИМ КИОСЦИМА

ДА ЛИ ИХ ВЕЋ КУПУЈЕТЕ
ЗА САМО 3.- ДИНАРА

ГОДИШЊА ПРЕПЛАТА
ЗА 24 БРОЈА

ИЗНОСИ 72 ДИНАРА
НА ЖИРО РАЧУН:

45700-623-3-292

Позив на број 14-70-12826-1

ДА ЛИ СТЕ ВЕЋ ПРЕПЛАТИЛИ
ВАШЕ ПЕНЗИОНИСАНЕ РАДНИКЕ,
ВАШЕ БАКЕ, ДЕКЕ И РОДИТЕЉЕ?

Ве информације на телефон: 021 / 420-549

Čitajte!

stalno!

Talas

IMENIK ROCKA

STEPHEN (STEVEN) STILLS – jedan od najvećih muzičara i pregalaca koje je rock dao, čovek koji je svirao sa svim najvećim zvezdama rocka, koji je i sam jedna od najvećih u toj branši. Rođen je 3. januara 1945. godine, u gradu Dallasu, državi Texas. Stills (pevač, gitarista, basista, klavijaturista, kompozitor, aranžer i producent), u svojoj karijeri od početka s grupom „Buffalo Springfield“, pa preko „Crosby, Stills, Nash & Young“, do sopstvenog „Manassas“, i bezbrojnih gostovanja na pločama drugih kolega („Rolling Stones“, Neil Young, Joni Mitchell, Jimy Hendrix, Juddy Collins, Buddy Miles, itd.) – nije imao niti jedan prosečan momenat. Vanserijska ličnost. Legenda.

Probrana diskografija:

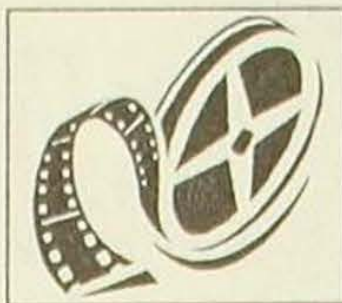
- svi albumi „Buffalo Springfieldda“
- svi albumi „Crosby, Stills & Nash“
- svi albumi „Crosby, Stills, Nash & Young“
- Long May You Run (sa „Stills Young Band“-om, 1977)
- Super Session (sa Al Koperom i Mike Bloomfieldom)
- Stills (1970)
- Stills II (1971)
- Stills Live (koncertni, 1976)
- Roght By You (1984)
- svi albumi grupe „Manassas“

THE „STRANGLERS“ – mada su se pojavili u doba vladavine punka, oni su bili daleko najzreliji i najkvalitetniji sastav u Britaniji u doba „new wavea“. Raspali su se kada je gitarista i pevač Hugh Cornwell krajem 80-ih krenuo putevima samostalne karijere.

Probrana diskografija:

- Rattus Norvegicus (1976)
- No More Heroes (1977)
- Black and White (1978)
- Live (koncertni, 1978)
- La Folie (1981)

Robert G. Tilby

V Međunarodni filmski festival Palić '98

ODRASTANJE

O onome što postoji da se ne ponovi

Najgore je prošlo. Ne mislim na sam ovogodišnji Festival, nego na neprijatno, ponekad mučno, uhodavanje njegovo, na stvaranje oblika koji će sam po sebi doneti smisao i svrhu. Palićki Festival je od ove godine postao pravi festival – po obimu programa i prostora koje je okupirao, po značaju koji je izborio u nacionalnim medijima, po relativnoj nezavisnosti od okruženja, konačno po personalnom od-vezivanju. Veliki je to uspeh i u idealnim uslovima rada (koji nikada i nigde nisu postojali, ne postoje i neće postojati, a ovde ih pominjem zbog novinara i njihovog manijakalnog afiniteta prema mitsko-herojskom, svejedno da li užasnom ili uspešnom). Konstituisanje i institucionalizovanje jedne ideje (mada, kada slušate g. Blažu Perovića, formalnog direktora, a realnog alfu i omegu Festivala, shvatite da to nije ideja, već vizija, stvorena magičnom moći dobrog duha Vermeša i njegovog velikog dela – oplemenjivanja Palića) prešlo je nedefinisano granicu između ličnog poduhvata i opšteg priznavanja, ili između individualne akcije i kolektivnog akceptiranja, u svakom slučaju između intencije, vezane konkretnošću (ljudi, vremena, prostora) i institucije, slobodne i nezavisne.

Namere, mogućnosti, studije o racionalnosti, i ostala najčešće suvišna opravdanja želje za lepšim svetom, predan rad i učešće mnogih ljudi svojom urednom repetacijom odgojili su nov, nadaleko poznat zaštitni znak Subotice. To je već aksiomatsko povezivanje: leto u Subotici, filmovi na Paliću. Delo je učinjeno, plod je sazreo i ubran, sada počinje nešto novo. Simbolika broja pet, nepoznata van racionalizma i dekadnog sistema, ovde je stupila na scenu najvećom snagom i jedino o čemu bi još trebalo razmisliti jeste kako da se Festival spoji na simboličkom nivou sa binarnim kodom. Posao dostojan XXI veka.

Ovo je ukratko srž ovogodišnjeg Palićkog festivala, ono po čemu će se rituali kulta svetlosti u mraku borove šume na obali panonskog plitkog jezera, A. D. 1998. razlikovati od prethodnih i potonjih.

O onome što postoji da bi bilo isto

PROGRAM

Obiman i obilan, i ove godine bezobrazno i ružno tretiran od nekih domaćih filmadžija (uopšte me ne interesuje da li od gg. umetnika oko kamere ili gg. producenata, tih krpelja koji imaju moć zbog apsurdna hipertrofije i samougušivanja kulture), program još uvek baulja između želja i mogućnosti. Suočavanje jugoslovenske tradicije u nekoj veštini i sličnih poduhvata ostatka sveta možda ima smisla u košarci, streljaštvu i potpunom odsustvu osećanja za zeitgeist, ali na nivou kinematografije je u najmanju ruku pretenciozno, idiotski, besmisleno i smešno. Pošto definitivno postoji političko-kulturni fenomen Istočne Evrope, savršeno usklađen sa Palićem i Jugoslavijom, a pošto tom fenomenu ozbiljno nedostaje identitet, zaista nema potrebe da se bar u glavnom programu više vrluda. Vizija g. Perovića, neformalni legat Vermešov i realni fenomen Istočne Evrope privlače se kosmičkom silom i svaka ideja koja odstupa od te sile duha, bez obzira na nameru, jeste zločin prema Festivalu, i to najgori, zločin iz gluposti. Smešne su, istim povodom, i rasprave o postojanju i ne postojanju potrebe prisustva američkog filma na Festivalu. U obliku u kojem je američki film opšte poznat on nije potreban ni jednom festivalu, jedino se bez njega ne može shvatiti filmski medij i umetnost. Ali, zato i postoje posebni programi, različite selekcije koje mire nepomirivo, zato se smotra filmova i pretvara u festival. Četiri ovogodišnje selekcije (glavni program, filmski hitovi, rat i Jugoslavija, novi mađarski film, i kao specijal retrospektiva filmova Miroslava Antića) jesu koncept festivala na kojem treba insistirati mnogo agresivnije, toliko da se stvori potpuno odvojena publika za svaku selekciju i posebna merila za kvalitet selekcije i njenih egzemplara. Organizatori su savršeno svesni ovih natuknica, jedino nemaju hrabrosti da idu ispred glavnog toka. Tačnije, i sami se, kao i cela Jugoslavija (u svim granicama), kao i cela Istočna Evropa (takode u svim granicama) dvoume oko Evrope i Istočne Evrope, prvog, drugog i trećeg sveta, blokova i nesvrstanih, Evrope interesa i Evrope kulture, i ostalih kategorija koje nisu pogrešne, ali su ZAUZETE. Njihov identitet simbolizuje neko drugi, a u slučaju potrebe za novim identitetom izvesno je da Palić neće biti u konkurenciji.

Pa lepo, sad kada je Festival odrastao, kada je institucija i sva pitanja (smisao, svrha, razlog, uzrok, itd, i dr, i sl) više nemaju snagu i nisu argument, vreme je da dobije i konačnu ličnost, karakter, duh, da postane simbol identite-

NAMA JE DOVOLJNO DA ZNATE ZA NAS

FUNERO

PRIVATNO POGREBNO PODUZEĆE

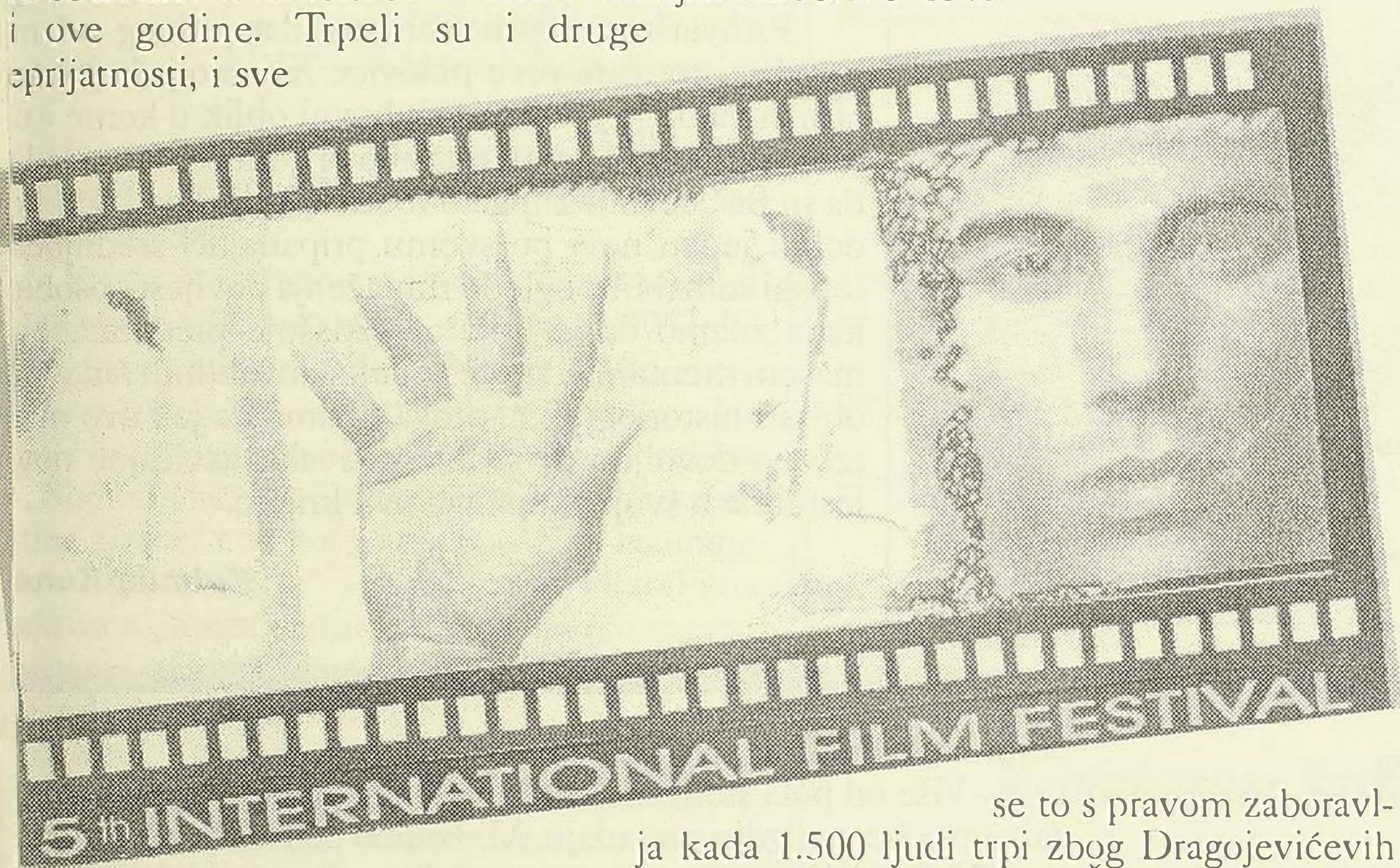
- Subotica, Karađorđev put 2
☎ 55-44-33 (danonoćno)
- Bajmok, JNA 3
(u cvećari „Mariška“)
☎ 762-024 (danonoćno)
- Palić, Jo Lajoša 18
(u cvećari „Orhideja“)
☎ 752-759
- Horgoš, Borisa Kidriča 7
☎ 792-202 (danonoćno)

jedne tvorevine koja jeste, iako svi misle da nije, baš kao što je i on bio. Istočna Evropa bez sovjetskih tenkova, Istočna Evropa bez ideologije, ali Istočna Evropa – to je jedini okvir glavnog programa za koji on može biti relevantan na globalnom nivou. Napokon, sunce se (ipak!) rada na istoku, i zato dobro nam došli filmovi svih Slovena Turko-Tatara od Jadrana i Baltika do Levanta i Pacifika.

PROSTOR

Već je jasno ispoljena ideja, o kojoj je pre Festivala na tribini u klubu Speak Easy govorio g. Perović, da se Vermešova graditeljska baština u Velikom parku reanimira za ljubitelje jezičkog puritanizma: oživi) kao prikladno ruho za novo vreme. Filmski festival je deo moguće celine koja bi Vermešovo „ostrvo za duh“ oko Palića reinterretirala, a u koju bi se prirodno uključivali i pozorište, muzika, i sva druga masa moderne umetnosti koja nema gde da prebiva (u bukvalnom smislu), a koja JESTE deo života i JESTE potreba života.

Otuda se u posmatranju festivalskog prostora moraju uzimati u obzir mnogi faktori koji nemaju nikakve veze sa Festivalom (svojina, nadležnost, i ostali izgovori za rešavanje u tudi život). Međutim, sve je to manje važno kada se shvati koliko Festival, bez obzira na probleme prostora, znači publici. Trpeli su gledaoci kišu i hladnoću na otvorenoj pozornici i višak svetla u Amfiteatru Otvorenog univerziteta prošle godine, trpeli su nesnosne komarce i neizdrživi manjak vazduha u Abaziji ove godine. Trpeli su i druge neprijatnosti, i sve

se to s pravom zaboravlja kada 1.500 ljudi trpi zbog Dragojevićevih „Rana“, a moglo bi još toliko, ili kada su Karen Šahnazarov ili Igor Berk od te publike dočekani kao „naši“. (O Amerima nećemo – jer, Auster je trenutno sve samo ne američki sineast, a Schlondorf to ne može da bude i da hoće).

Naravno da bi o prostoru Festivala mogli mnogo više, ali nećemo. Neuljudno je dovoljnom finansijskom dijetalcu prebacivati da se nije dovoljno ugojio (kada to zavisi samo od finansija), a da je pri tome on učinio sve moguće da se ugoji, pa i više od toga. Stavljanje Abazije u funkciju je sasvim dovoljan podvig za ovu godinu i znak da se o prostoru brine. A osim brige i dobre volje, kojih ne manjka, bar u pogledu predmeta i stvari ništa drugo i nije od suštinske važnosti.

IMAGE

Palički festival je visoko samosvesna institucija, što se naročito ogleda u odnosu prema tvorevini modernog doba, mas medijima. Ove godine je saradnja sa mas medijima funkcionisala odlično. Naravno da može bolje, naravno da se želi bolje, i po dosadašnjem iskustvu nema nikakve sumnje da će se bolje i desiti.

Ali, Palički festival je još uvek, po spoljnim znacima, gost u svom prostoru. Mislim bukvalno – namernik u Subotici i/ili na Paliću primetio bi postojanje Festivala samo ako je baš zapeo da vidi šta je to i gde je. To po izgledu nije festival, to nije ni sadni pojam manifestacija, to nije ništa.

Odrastanje Festivala mora početi da se izražava i kroz samosvest o celokupnosti spstvenog izgleda. Imidž Festivala ostao je bolna tačka koja zalužuje mnogo veću pažnju. Ali, ne na ovom mestu i ne u ovom trenutku. Ružno je kvariti sasvim opravdano zadovoljstvo učinjenim pedanterijom koja služi ličnoj promociji (ako nije psihopatogena ili maliciozna, što je najčešći slučaj). Pominjem imidž samo zato što će u buduću njegov izostanak biti tretiran kao nedostojnost ozbiljnog tretmana i što bi, u budućem slučaju, zapostavljanje imidža nužno dovelo do limitiranosti i provincijalnosti. Imidž je zadatak za budućnost, kao i traganje za simboličkim izražavanjem bitnog koda, i za nadati se je da će postati jednako opšte mesto zapažanja kao i program, kao i festivalski prostor, ostavljajući time mogućnost da se sva pažnja koncentriše na ono čemu Festival služi – na filmove, identitet, duh.

Pera Marković

Nuzpojave

Kamo ide školstvo?

Pitanje obrazovanja i odgajanja najmlađih generacija i njihovo uključivanje u život staro je koliko i čovječanstvo. Od odgovora na to pitanje zavisila je određena zajednica i njen prosperitet. Nažalost, povijest nije uvijek bila učiteljica od koje se učilo. Status onih koji su bili zaduženi za odgoj i obrazovanje većim dijelom tijekom ljudske povijesti nije bio na zavidnoj razini. Još od najstarijih vremena glasi krilatica: „Onoga koga bogovi mrze šalju u prosvjetu“.

Situacija se nije bitno promijenila ni u naše vrijeme. Kada se govori o statusu, tu se prija svega misli o plaćanju prosvjetnih radnika. U svakom drugom pogledu status je bio zadovoljavajući. Danas je u svakom pogledu doveden na rub ponora. Ova profesija je devastirana, osakaćena, obogaljena i dovedena do najniže moguće točke. Oružno zvuči biti prosvjetni radnik. Na svakom koraku omalovažavan i degradiran.

Zbog svega rečenog selekcije za ova zanimanja gotovo da i nema. Koji samo broj nekvalificiranih radnika radi po školama? Koliko učenika ide na privatne sate? Da li postoji paralelno privatna i državna škola? Sasvim je izvjesno da zahtjev za većim stupnjem naobrazbe ništa ne rješava. Prilikom kriterija i izbora zanimanja važno je imati u vidu strukturu ličnosti. Pored intelektualnih sposobnosti značajno mjesto trebaju imati konativne osobine. Koliko ih je samo zalutalo u ovu profesiju i na taj način degradiraju časnu, značajnu i uzvišenu profesiju. Pored velikih teškoća, kada govorimo o srednjim i osnovnim školama, moglo bi se reći da smo imali profesore na fakultete na zavidnoj razini.

Međutim, posljednju oazu, oazu nade, država sustavno uništava. Sada će i tamo biti primarna poslušnost i odnos prema vlasti. Ugušit će se nešto bez čega nema uvjeta za napredak. Bez zraka se odmah umire, a bez slobode dugo i nikada do kraja, da parafraziram ideju Miroslava Antića o ljubavi. Neinventivni kadrovi me mogu poticati kreativnost i stvarati uvjete za divergentno mišljenje. Ukalupljenost, uniformizam i komformizam bit će rezultat Vladinih mjera.

Izgubi li se bitka na visokoobrazovnim institucijama, kaos je neminovan. Komu i čemu to služi? Centrima moći koje se žele u sve miješati, a da istovremeno svijetu to isto ne dopuštaju o pitanjima koji se tiču globalne sigurnosti?! Buntu profesora moraju se pridružiti sve progresivne snage, jer to nije samo njihovo pitanje. Od toga ovisi budućnost ove zemlje: ne trebaju nam mediokriteti, poslušnici i doušnici na fakultetima. Nama trebaju kreativni, slobodni i sposobni profesori. Put od ekonomske do duhovne izolacije vodi u ponor bez povratka. Samo to nam je još trebalo, pa da bude-mo upamćeni za nešto što ne treba pamtili.

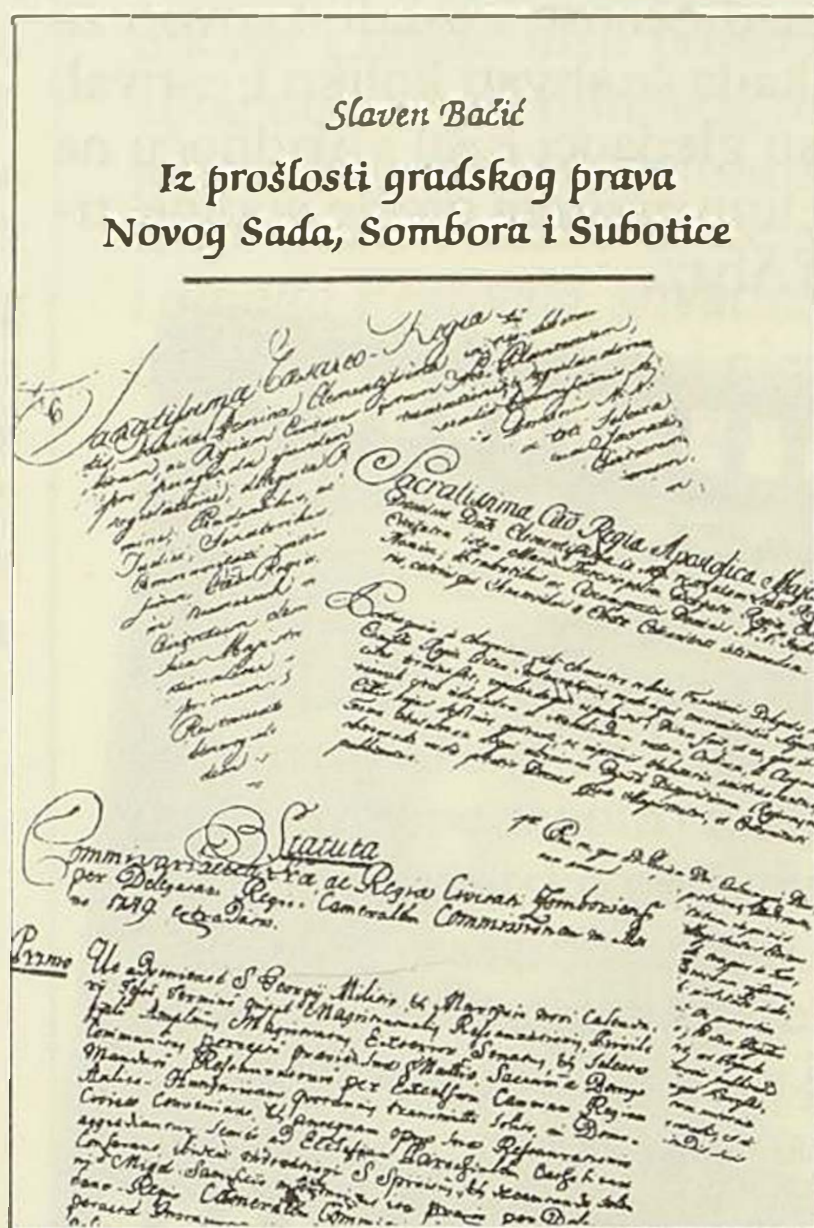
Nova knjiga

Srednjoeuropski senzibilitet
tumačenja prošlosti

Slaven Bačić, *Iz prošlosti gradskog prava Novog Sada, Sombora i Subotice*, Biblioteka Žiga, Subotica 1998.

Pravni historičar mr. Slaven Bačić (1965., Subotica), premda po godinama i radnom iskustvu još uvijek znanstveno mlad, svojim novim djelom „*Iz prošlosti gradskog prava Novog Sada, Sombora i Subotice*“ definitivno nas utvrđuje u spoznaji da je riječ o marljivom i visprenom istraživaču prošlosti najvećih gradova Bačke.

Navedeno djelo spada u objavljene izvore, ali svojim uvodom, kompozicijom i napose svojim stručnim komentarima prevazilazi slične pokušaje drugih autora. U „Uvodu“ dat je kratak osvrt na nastanak i razvitak Novog Sada, Sombora i Subotice do dobivanja statusa slobodnih kraljevskih gradova. U njemu je također lapidarno prikazan porast stanovništva (vojnici i građanstvo), etnička struktura i pravni položaj naselja u vrijeme Vojne granice i tijekom uključenja u županijski sustav Ugarske. U drugom, pak, dijelu „Uvoda“ autor se bavi samom naravi statuta u feudalnoj Ugarskoj. Posebice je istaknut značaj statuta, koji su inače mogli imati samo gradovi sa statusom slobodnih kraljevskih gradova i koji su ujedno bili sudska sjedišta s partikularnim pravom.

U glavnom dijelu knjige prikazan je način donošenja statuta, te sastav komisija Ugarske dvorske komore zaduženih za sprovođenje toga pothvata. Osobito je istaknuta pravna narav statuta lokalnih zajednica u Ugarskoj. Oni su u stvari skup naredbi lokalnog značaja s karakterom presedana, koji se imaju primjenjivati u sličnim narednim slučajevima.

Svakako najvažniji dio knjige predstavljaju usporedni tekstovi statuta, ispisani latinskim i srpskim jezikom. Pored toga, autor nam naknadno objašnjava svrhu i djelatnost najznačajnijih gradskih organa: poglavarstva (magistrat, senat) i općine, te uz objašnjenje funkcije daje i njihovu kompoziciju, to jest sastav, kako bi prikaz završio objašnjavajući ulogu stalno zaposlenog činovništva. Uz to, Bačić nam daje i suštinsku analizu tekstova statuta, te iz grade izdvaja uvodne dijelove (preambule), a zatim analizira normativne odredbe (restauracije, djelatnost poglavarstva s općim načelima rada poglavarstva, gospodarski poslovi, upravni poslovi, te sudski poslovi). Na koncu, hvale vrijedna je Bačićeva analiza onovremene latinštine i pravne terminologije koja se nalazi na kraju teksta.

Prihvatimo li osnovni postulat jednog od najvećih historičara prve polovice XX. stoljeća Johana Huizinga da je „povijest duhovni oblik u kome kultura polaže svoj račun o prošlosti“, možemo ustvrditi da su Bačićevom knjiga Subotica, Novi Sad i Sombor dobili jedan novi po svemu pripadajući srednjoeuropski senzibilitet glede tumačenja povijesti, osobito kada znamo da je vrijeme sadašnje preopterećeno masom mentalno i profesionalno invalidnih radova iz oblasti historiografije. Stoga držimo da je i ovo malo rečeno dovoljno da svaki poštivalac zavičajne povijesti ima u svojoj knjižnici ovu knjigu.

Kalman Kuntić

Podružnica Njemačkog narodnog saveza
u Novom Bečeju

Banatske Švabe iz Franzisdorfa

Do 1944. godine u Banatu je živjelo 180.000 Nijemaca, vojvodanskih Švaba. Danas, poslije ravno 54 godine, točan broj ostalih Nijemaca na ovom području ovdašnja statistika ne poznaje. No, bez dvojbe je, da je on sveden na svega nekoliko tisuća.

U Novom Bečeju (negdašnji naziv – Franzisdorf), banatskoj varošici, lipnja ove godine osnovana je Podružnica Njemačkog narodnog saveza (Deutscher Volksverband-a). To je prva udruga Nijemaca nakon Drugog svjetskog rata na tlu Banata.

– Deset ovdašnjih Nijemaca, inače članova Njemačkog narodnog saveza sa sjedištem u Subotici, dogovorilo se da u Franzisdorfu osnuje podružnicu Saveza – rekao nam je Ludwig Link, ravnatelj novobečejske podružnice, te nastavio – Svečana Osnivačka skupština bila je 6. lipnja, mada smo se mi još u ožujku okupili. Od mjesne Mađarske kulturne udruge „Jokai Mór“ dobili smo na korištenje prostoriju, koju smo osobnim snagama preuredili. U njoj se susrećemo svake subote, kada se družimo, razgovaramo i dogovaramo o našoj daljoj djelatnosti. Istodobno, organizirali smo i besplatne tečajeve njemačkog jezika za odrasle i za djecu, koji idu dva, odnosno tri puta tjedno.

Za sada, novobečejska Podružnica Saveza ima 27 članova, uglavnom iz samog mjesta i okolice: Ade, Miloševa, Bečeja... Zamjenik ravnatelja je Georg Pakai – Ring, a u radu podružnice aktivira se sve više članova. Ali u podružnici također kažu da među zainteresiranima još uvijek postoji bojazan da se kao Nijemci i

otvoreno deklariraju...

– Više od pola stoljeća ovdašnje Švabe su bile primorane da zaborave što su i gdje pripadaju. Mi želimo očuvati jezik i kulturu naših predaka s ovih prostora; ne želimo dopustiti da naši korijeni istrule. Stoga planiramo niz aktivnosti koje bi unaprijedile ove naše primarne ciljeve. U rujnu organiziramo Njemački berbanski bal, u pravom seoskom ambijentu, s njemačkom glazbom i trdaicionalnim njemačkim pićem. Već prikupljamo stare stvari, očuvane dijelove odjeće i namještaja naših predaka. Također ćemo sudjelovati i u Danu jedinstva Njemačke, našem najvećem nacionalnom blagdanu, kojeg ćemo listopada mjeseca obilježiti u sjedištu našeg Saveza. U planu nam je i osnivanje dječijeg zbora, kao što je to učinjeno već u Subotici, a za neku daljnu budućnost planirali smo i osnivanje mjesnog njemačkog doma kojeg bismo nazvali „Švapska kuća“ i kojeg bismo uredili u stilu starog njemačkog gazdinstva sa ovih prostora – rekao je Link.

Na pitanje kakav je odnos novobečejske podružnice sa sjedištem Njemačkog narodnog saveza iz Subotice, Ludwig Link je odgovorio:

– Podružnica Deutscher Volksverband-a osnovali smo s namjerom da ne moramo putovati svakog

puta u Suboticu kad se želimo družiti i pričati njemački. Sačinili smo svoj plan rada, koji je prilagođen našim potrebama, ali i usklađen sa Statutom i radom samog Njemačkog narodnog saveza, čiji smo svi mi članovi. Svima nama prvenstveno je cilj složno i jedinstveno nastupati po pitanjima njemačke nacionalne skupine u Vojvodini, kako bismo svoj njemački entitet na ovome području i dalje čuvali i njegovali.

Vesna Weiss

Predstavljena knjiga Tomislava Žigmanova

Pčelarstvo

„Raskrivanje“ pred nama

Tomislav Žigmanov

Raskrivanje

U Velikoj dvorani H K C „Bunjevačko kolo“, u okviru ovogodišnje „Dužijanca '98“, 27. je srpnja predstavljena knjiga pjesama Tomislava Žigmanova „Raskrivanje“. Malo je mjesta u dvorani bilo za sve one koji su željeli prisustvovati predstavljanju knjige, htjeli čuti mišljenja o prvi-

jencu Žigmanova od poznatih subotičkih književnika Lazara Merkovića, Milovana Mikovića, Matije Molcera, te voditelja Voslava Sekelja.

Potaknut mišljenjem filozofa Martina Heideggera u teškim, ratnim godinama 1992.-93. Žigmanov, tijekom studija u Novom Sadu, stvara pjesme koje je nakon šest godina pretočio u knjigu. Nju, knjigu, posvjećuje svojim stvoriteljima „Roditeljima, / koji su neposredno svjedočili / o tine života / i od kojih sam posredno razumijevao / veličnost istih“ –, dok nama, čitateljima, skriva u „Raskrivanju“ (kako je knjigu nazvao) objave iz svijeta i života. U 33 pjesme, za nekog vremena za drugog dostatno, u 485 riječi, kako je nedavno primijetio književnik Milovan Miković, nudi nam autor putem knjige skupno izmišljanje, traganje, razumijevanje..., kako bi se stranije ispunili i obogatili našu spoznaju o svijetu i o životu.

Lazar Merković, bard subotičkog pjesništva i recenzent ove knjige (drugi je Vojislav Sekelj), istaknuo je u svojem govoru da „po obliku, latkoći, sadržaju i fakturi ove pjesme nas donekle podsjećaju na kinesku i japansku poeziju. Međutim, to je samo vanjski privid. Tomislav Žigmanov tvori pjesmu jednostavno, piše je lako, bez trunke suvišne ornamentike uobičajenog i obradjenog pjesničkog rekvizitara ili nekontrolirane bujice nesuspregnutih emocija“.

Milovan je Miković pak, u jednom esejičkom pristupu, pokušao situirati ovo djelo u jedan širi kontekst suvremene hrvatske poezije, a istaknuo sažeti i jezgorviti izričaj ovih pjesama, koji unatoč tomu ne ukidaju bogatstvo inspirativnog značenja.

Ponijet svježinom, modernošću izraza i kvalitetom Žigmanovih pjesama, pjesnik, slikar, razičar i prevoditelj Matija Molcer odlučio je, kako je rekao, sve pjesme prevesti na mađarski jezik. To je učinio za samo sedam dana, a neke je ritirao iz unikatnoga prijevoda u obliku knjige koju je ilustrirao.

Tijekom cijele večeri, Dušica Jurić je stalno recitirala odabrane pjesme.

Dakle, svojim prviencem Žigmanov je pokazao potencijal i snagu koja je u njemu i koja govore na nova djela, a mi smo dobili pjesmiko ime čijim ćemo se pjesmama radosno baviti.

Mirko Kopunović

Predstavljen Svjetski sajam pčelarstva u Hrvatskoj

U Novom Vinodolskom, 1. svibnja, na blagdan sv. Filipa i Jakova zaštitnika mjesta i župe, održano je predstavljanje Svjetskog sajma pčelarstva i Svjetske pčelarske burze, kojega su organizirali Hrvatski institut za ljudska prava, Gradsko poglavarstvo i Stipan Pekanović ispred Svjetskog sajma. Uz nazočnost mnogih pčelara i gostiju iz Hrvatske i inozemstva, predstavljen je rad Svjetskog sajma i burze s posebnim naglaskom da je ova organizacija osnovana s ciljem unapređenja tehničko-trgovinske i poslovne suradnje suvremenog pčelarstva u cijelom svijetu.

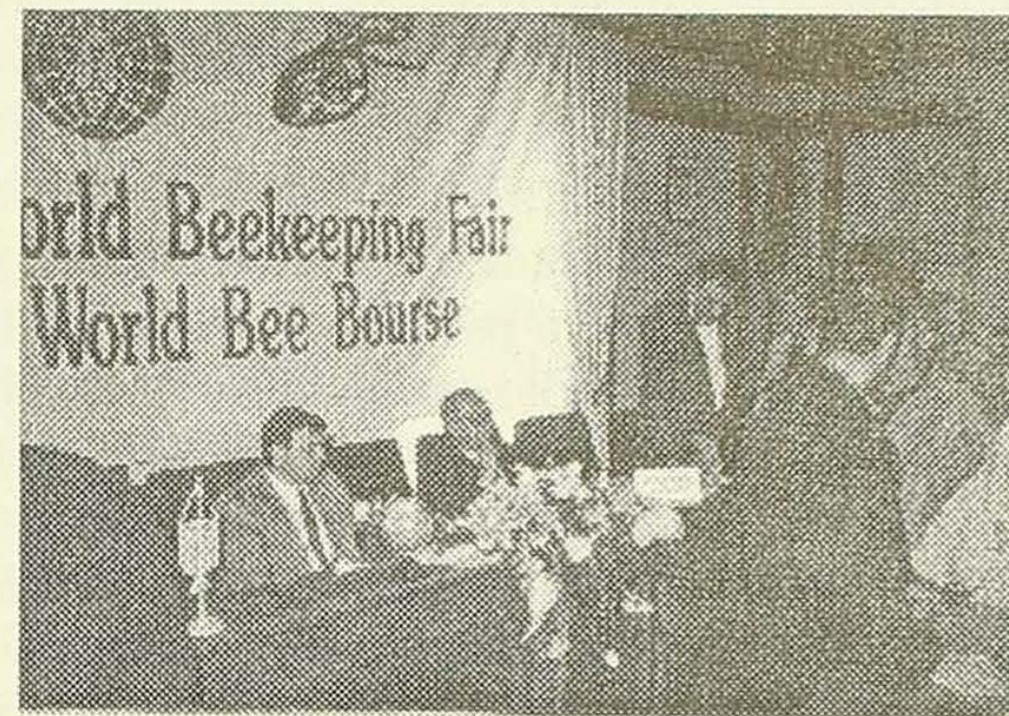
Nazočne su pozdravili i poželjeli im dobrodošlicu Milorad Komadina, gradonačelnik, prof. dr. Nikola Filipović, predsjednik Instituta za ljudska prava, i odvjetnik Stipan Pekanović, predsjednik Svjetskog sajma pčelarstva. Skupu su bili nazočni istaknute ličnosti iz oblasti pčelarske djelatnosti, profesori, veterinari, predstavnici trgovinskih organizacija, pčelarskih institucija, istaknuti pčelari i dr.

Vrijedno je istaknuti da je ovom prigodom bio prisutan i znatan broj pčelara iz Vojvodine, te predstavnici pčelarskih društava „Jovan Živanović“ iz Novog Sada, „Bačka“ iz Sombora, zatim Petrovaradina i još nekih mjesta iz Vojvodine.

U uvodnim izlaganjima posebno mjesto imao je Vinodolski zakonik, potpisan siječnja 1288. godine, koji u pojedinim odredbama, prvi puta u svijetu pravno regulira pčelarsku djelatnost, a izložbeni dio dao je mogućnost posjetiteljima da taj Zakonik i vide. Prateća manifestacija bila je dobro organizirana – pčelarska izložba na kojoj je 12 zemalja prikazalo svoje pčelarstvo na ukusno aranžiranim štandovima.

Obzirom na veliko interesovanje za ovu promotivnu manifestaciju, pregovara se da se dio ove promocije ponovi i u prostorijama Veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu.

Stipan Pekanović, predsjednik Svjetskog sajma pčelarstva

Dio radnog predsjedništva: Milorad Komadina, dr. Nikola Filipović i Stipan Pekanović

Numizmatika

Metalni novac Kraljevine Srbije pod Obrenovićima

Prvi metalni novac Kraljevine Srbije bili su zlatnici od 10 i 20 dinara iz 1882. godine. Kao i prethodni, kovani su po standardima latinske monetarne unije. Kovani su u Beču i rađeni od zlata finoće 900. Težina primjerka od 20 dinara iznosila je 6,45 gr, a od 10 dinara 3,225 grama.

Naredne godine, po Zakonu o kovanju niklenog novca, Srbija dobiva prve novčiće od nikla. Ovaj zakon je bio u oprečnosti sa Zakonom o srpskim narodnim novcima iz 1878., koji nije predviđao nikl, niti pak apoen od 20 para. Emitirane su tri vrijednosti: od pet, deset i dvadeset para. Na aversu (s lica) bio je državni grb Srbije, a na drugoj strani nalazila se oznaka vrijednosti (u središtu) i natpis: „Kraljevina Srbija 1883“, a ispod broja pisala je riječ: „Para“. Težina komada od pet para bila je tri grama, deset para četiri grama, a dvadesetparac šest grama. Kao i kod svih kasnijih niklenih novčića obod je bio gladak.

Već iduće godine pojavljuje se ponovljeno izdanje niklenjaka. Razlikuju se od prethodnog oznakom godine (1884.) i malim slovom „x“ koje se nalazi između oznake vrijednosti i riječi „para“.

Nakon ovog novca nastao je dulji zastoj u emitiranju metalnog novca, koji se pojavljuje ponovo tek 1897. U međuvremenu,

izdavačka aktivnost „Privilegovane banke“ Kraljevine Srbije bila je orijentirana ka papirnom novcu.

Godine 1897. emitirani su novčići od jednog i dva dinara u srebru. Na aversu je lik kralja Aleksandra i natpis: „Aleksandar I Kralj Srbije“, a ispod kraljeve glave vidi se signatura gravera Šarfa. Revers sadrži vijenac s krunom, oznaku vrijednosti (1. odnosno 2 dinara) i godinu izdanja. Težina dinara je pet, a dvodinarke deset grama. Finoća srebra od koga je novac kovan iznosi 835 promila.

Nije neinteresantno napomenuti da postoje novčići od jednog i dva dinara iz 1890. Na aversu im se nalazi mladi lik kralja

Aleksandra. Upadljivo je da na ovim primjercima nema potpisa gravera, a samo sitno slovo „E“ na reversu označava kovnicu. Pretpostavka je da su ovi primjerci rađeni vanredno za poznatog sakupljača Ferarija, koji je svoju zbirku novca poklonio Srbiji. Pomenuti novčići nisu unikatni, jer za stotinu godina nekoliko puta su se pojavljivali na aukcijama u inozemstvu.

Novac Kraljevine Srbije ovoga perioda nije rijedak. Jedino se može reći da je najteže pronaći odlično sačuvane niklenjake od pet para iz obje godine kovanja.

Ante Zomborčević

Sponzori i talenti

Novci! Novci! I to ne makarkaki, već dojče marke. Čine čuda od čovika. Oma je i pametan i lip, a da ne kažem uvažen. Sad što on po kome stane na žulj, jel na palac, pa to se skoro ne smi ni kasti (javno), jel joped će ga morat zvati za sijanje, oranje, jel kaku drugu radnju koja je sad u modi... A Albe? Ta on, maltene, misečno kolje, pa ovi iz vlasti ni ne oste krizu. Zato i nije očo u rezervu, kad se tribalo ginit za „celovitost“, jel ne znam čega, kad nismo ni bili u ratu i ničim izazvani... No hajd. Svako se izvlačio iz rezerve, kako je znavo i kolko je mogo platit. Čak mi je i bilo drago (mislim za Albu). Dvoje-troje male dice... Pa ko bi sve patnje i dičije suze pokupio? Ajd ja, pa i nako mi svedno. Bar sam tamo bijo. A ovako, bio je jedan manje koji je puco priko Drave od Toplika do Torjanaca. No, nije to sad važno. SPONZOR! To je ono čime se rani ovaj narod koji ne vidi dalje od televizora. Baš mi pao na pamet niki mitiljavi, kojeg su dvaput puštiti (možda i više) priko televizora, da posli Dačića i deranca Perice, kaže: „O Pirotu će odlučivat Piroćanci, a o Kosovu Srbijanci“ (možda ne baš tim ričima, al to je to). E, pa sad, nije mi baš bistro, ko je tu manjina? Eto, joped sam se zblenduco di ne triba. Tijo sam pisat o Albi, prodatim bikovima, crkvenim zvonima, propasti države, naslidovanju i „nobl statusu“.

Daklem, dođe mi komšija, sav važan, iz džepova mu još vire marke i dovede nikog, što bi kazli – budi Bog s nama. Prid-

stavi ga ko pisnika, pa da ga ja, onako, projesapim. Nemoš kazt da mi to nije godilo, ta valjda više od dojčera. Gledim, deran niki fajnski, al mislim, mož ga dalje bacit neg poslat...

Albe šalje sirovinu Ugljaninu, ovaj Đukanoviću, (valjda da bi naranio Panića), a ovi nama sirovinu u kulturi. Pa valjda tri-ba živit i posli den Haaga... Joped sam se zatrčo. Zato mi moja gospoja čantra. Al ne brojim čaše i njezine pritnje o razvodu. No sad ona ima štogod friščije, da ne kažem, zdravo vruće: „Kako te šlog ne zna trevit, jel, kako onaj Šiftar nije skrenio desno, pa nam ne bi razbijo limuzinu! Ondak ne bi došo Sidaš sa šlep čerez Honde, već F-nero čerez tebe.“

No i na to se samo triba naviknit i da vidiš – život ko iz iljadu i jedne noći. Ne znam očul i ovu preživit, a za onu iljadu, da nas Bog poživi. Joped! Ne znam? Možda zato što sam pokojni u „Glasu Ravnice“ i što će me virovatno g. Vasil proglasiti neprijateljem hrvatskog naroda, zatrčem se u politiku, a tijo sam samo pisat o sponzorstvu, daklem, o toj derančini... Kad kaže Albe:

- Ovaj deran obećava!
- Kome i šta? – pitam ja, polak zanut.
- Pa ti si pisnik i oma moraš pripoznat

talent! Nusput, njegov babo mi obećo jeptino telad, a ja obećo da ga ti mož ugurat u pojeziju, jel kake druge novine.

Tijo sam mu kasti da ide u „Glas Ravnice“, al joped, volijo sam te novine, pa šteta skrnavit voljene.

– Stani Albe. Pa pisanje nije šusterski zanat, pa da mu turiš u šaku klinac i kalapač!

– Ne sekiraj se! Ja plaćam!

Mal nisam pito – koliko? – al pak da vidim. Pitam derlu šta zna.

– „Cvate zova u čardaku babe moga“.

Za početak i nije rdavo. Čutim i čekam. Čuti i on. Čuti i Albe.

– A dalje?

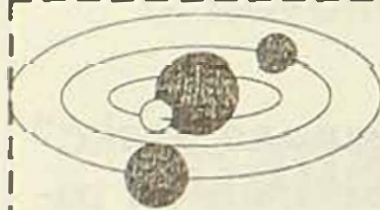
– To je radni naslov pisme, a moj će sponzor platit da je osmislite. Mislim da i dovoljno bunjevački zvuči.

E, sad je i meni ne zazvučilo, već zazviždalo. Zem ti babu kad mu misto kuruzu u čardaku zova cvata. Taj cigurno nije kitiio na Dove.

– Albe, ovo je taki talenat, ta veći od ove teladi, da ja tu ne možem ništa. Idi ti šnjim pravo kod vlasti, pa će ti oni, znaš već po običaju, priporučit: Oksforde, Škem-briće, Sorobonje, Bilu Palanku, jel Jel. Ja ne bi tijo svojim sitnim znanjem vako šta, mislim tvoj i njegov talenat, poprcat.

Očli su. Šta će bit, videćemo.

bać Stipan

Svemir

Modeli Svemira

Ako je gustina svemira manja i njegovo širenje traje neograničeno dugo, ili neeuclidski model svijeta, prostor s konstantom negativne krivine. Zvijezde će postupno sagorjeti u bijele patuljke, neutronske zvijezde i crne jame i napustiti galaksije ili dio sakupiti jezgra i oblikovati džinovske crne jame, dok će dio Svemira ostati u

međuzvjezdanom plinu. Fizika elementarnih čestica nam govori da su osnovne elementarne čestice nestabilne i raspadaju se u vremeskim periodima. Ili, materija koju znamo je radioaktivna i ne može postojati vječno. Prema teorijama jedin-stvenog polja svi protoni i neutroni u međuzvjezdanom plinu i

mrtvim zvijezdama raspast će se nakon 10 na 31 godina. Masa-energija ovih čestica preći će u zračenje, elektrone i pozitrone, izolirani predstavljaju stabilne čestice. Ako je gustina materije u svemiru manja od kritične, čestice će se u okviru širenja udaljavati jedne od drugih tako da se par elektron-pozitron neće nikada sresti ili anihilirati.

Zračenje i čestice neće biti u toplotnoj ravnoteži. Ali ako dođe do međusobne interakcije energije će ići od toplije k hladnijoj komponenti, tendencija toplote ravnoteže. Širenje neće dopustiti da se izbrišu razlike u lokalnim okvirima temperatura i Svemir će opstati.

Ako se Svemir širi, a gustina materije u njemu ravna je kritičnoj masi, on će se širiti vječno. Gravitacija će postajati slabija uslijed gibanja čestica, brzina širenja konstantno će opadati, ali se nikada neće izjednačiti s nulom. Iako nevjerovatan, ovaj model Svemira bi imao kontinuirano opadanje brzine širenja i dopuštao električno privlačenje elektrona i pozitrona. Ove čestice bi se vremenom mogle kretati sporo da formiraju pozitronium koji bi bio iz nestabilnih atoma, izgrađen od elektrona i pozitrona, gibajući se jedni oko drugih. I ako se većina protona i neutrona raspadne nakon 10 na 30 godina, oni će prestati da od tog raspada oblikovati pozitronium poslije 10^{31} –

godina. Prečnik svemira bi od današnjeg bio veći za 10 na 40 puta. Elektroni i pozitroni emitirali bi elektromagnetne valove i orbitirali brzinama blizu tisućiti dio centimetra za 100 godina. Gubeći energiju čestice bi se spiralno približavale jedna drugoj i za 10 na 116 godina anihilirale. Atom pozitrona dati 10 na 22 fotona nezamislivo male energije. Kako se svi atomi pozitroniuma ne bi oblikovali u isto vrijeme niti se raspali za isto vrijeme, nakon 10 na 116 godina njihova ukupna masa-energija bila bi veća od zračenja; u Svemiru bi još preostalo više materije. I atomi pozitroniuma, u postupnoj anihilaciji proizveli bi više fotona i veću entropiju. Tako Svemir nikada ne bi postigao toplotnu ravnotežu.

(nastavit će se)

Lazar Francišković

Internet je preko nas došao u Suboticu – budite sa nama!

tippnet
System

Postanite prijatelj Interneta!

Predstavite svoju firmu svetu!

Izradujemo www prezentacije i držimo ih na Svetskoj mreži

Kompletna ponuda internet servisa

Subotičko čvorište je kod nas

Naučite koristiti Internet i Vi

Kurs traje 16 časova

Sve INFORMACIJE možete dobiti u našem Informativno-prodajnom centru

BRAĆE JUGOVIĆA 5

Radno vreme: 9 – 19 sati

555-765

E-mail: admin@tippnet.co.yu

Home Page: www.tippnet.co.yu

Komšija (X.)

Završna rič

Možda se kome čini da sam malo otego pisanje o komšijama i komšijanju, a ja mislim da sam se dotako opisivanja najvažnijeg odnosa šta je u životu naših predaka, napose salašara, značilo – komšija i kako su se komšijali. Ostalo je još dosta tog šta je trebalo istaknuti ko važno u takom odnosu med ljudima u vrimenu do II. svjetskog rata.

Seljanima il varošanima komšija i nije bio toliko potreban i važan ko salašarima, al u kadgodašnje vrime, napose do početka II. svjetskog rata, kad su med ljudima gospodarili odnosi koji danas nikoreć zaboravljeni il su vrlo ritki, salašarima su komšije bile na zdravo visokoj cini, ko sastavni dio svakidašnjice.

Ljudima je život namitnio od pamtivika da med sobom žive u krugu, a zdravo su davno ubardali (1.) da je osnov mirnog (su)života i napritka da se s komšijama dobro paze, iako rad tog otkad triba od nji podnet štogod što baš nije poželjno. Tog su se naši preci pridržavali i od tog stvorili jedno od pravila kako se mora živjeti u (su)životu s drugim ljudima, u prvom redu s komšijama. Naši stari su bili na čisto da smo svi različiti ko ljudi, sa svim odlikama i nanama, a ako želimo da u miru živimo jedni s drugima, moramo med sobom bit dobri. I to je bila jedna od potki (2.) njeve životne riče (3.). Zato nikom nije palo na pamet da počme kontat (4.) o želji da mu komšija bude – taki i taki (bolji)... Na tako razmišljanje je jedan pametan čovik kazo (otprilike): „Što bi ja volio da su drugi prema meni onaki kakog mene žele da budem“.

Davnašnja je životna istina da je brat ili bilo ko od bliže rodbine potribe često daleko, a ona ne trpi odlaganje pomoći, pa ko će ona prvi priteć u pomoć, ako ne komšija, koji je tu – pri ruki. Ako je čovik u bilo čem potrebit, često brez oklivanja, on se mož uvek pr obratit jednom od komšija. Nevoljni prilika u životu ima na ritek, one se ne javljaju po nikom redu, već dolaze nenadano i ona je za njevo nadvladavanje često oma potribna pomoć sa strane.

Kad divanimo o davnini mora se znat da su komšije imale veliku važnost u prinošenju visti, jel čim je ko dozno za kaku novost, koja bi zanimala i druge ljude, našo je načina da je što prija prinese komšiji, da bi je ovaj dalje prosladio. Ovako se vist širila od komšije do komšije, po šoru, naseljima, za nju su čakom (5.) doznali i u najudaljenijem salašu. Tako su onda ljudi bili brzo obavješteni, a pošto su onovrimeno svaki salaš za sebe bio samostalni gazdašag (6.), salašarima je bilo vrlo važno da budu dobro i na vrime obavješteni. I danas je ovaki način prinošenja visti itekako potribit, iako su daleko bliži radio, televizija, novine... al oni ljudima prinose visti koje njim sameće vlastodržac. Zato izostane tušta visti, koje se tiču ljudi na određenom uskom području, koje se prinose usmeno – od komšije do komšije. Jedan događaj iz mog ditinjstva je ovako štogod potvrđio: začas smo i mi u đurđinskom Stantićevom šoru, najudaljenijem ilu subatičkog atara od varoši, doznali usmenu vist da je umro Aleksa Kokić, da su ga doneli kući i da će mu sutradan bit ukop (7.).

Prinošenje visti od komšije do komšije pokazuje koliko je bio važan svaki od nji u kariki tog lanca. Da je pukla samo jedna karika (8.), da je koji komšija nije dalje prosladio, vist se nebi prinela tako lako.

Komšija je sudio i u obiteljskoj radosti i u žalosti, skoro tako ko je član obitelji. On se radovo rođenju diteta; kad je kogod zdrav i rđav (9.) lego u krevet prvi ga posutio komšija; nisu se mogli smisliti svatovi a da komšije nisu svatkovale; komšije su bile med prvima da podile tugu ispraćaja mrca (10.) na onaj svit.

Najpouzdaniji čuvarkuća je bio komšija, pogotovu u mutnim vremenima (11.) kad je bilo kojekaki logoša (12.) koji su tiskali (13.)

na salaš – blizina komšije je bila veća cigurnost. Muškarci su često poslom odlazili sa salaša, pogotovu koji su imali udaljenije njive, a za sobom su ostavili ženu, dicu i stariju čeljad.

Komšija je pomogo da se vrime odmora, il kad se nije moglo radit, skрати i ugodno provede. U takim čestim divanima, napose u prikračivanju dugački zimski večeri, ljudi su se toliko zbližili da su takoreć sve znali jedni o drugima, ko da su jedna obitelj.

Kad se sve ovo metne na mažu društvene vridnosti i izmiri koliko je važan komšija, onda se da razumit zašto su se naši preci klonili taki postupaka koji bi mogli pomutit odnose s komšijama. Skoro svaki dan su se dešavale pojave na koje bi se moglo uvridit il uvridit komšiju, a iz tog bi se onda izrodilo sporečkanje, iz njeg svađa, iz svađe mržnja, a to vodi na put – nestanka komšijanja. Brez komšijanja nema (su)života s komšijama. Jel su živili na očuvanju dobri odnosa s komšijom naši preci su zdravo ritko tiralii sudom s komšijom. To su iskusili ondašnji prokatori (14.) jel takog posla nisu imali. Naši su preci to postigli s dva pravila, koji su se pridržavali, znajući da komšiju ne mogu prominuit za drugog:

1. – komšiju ću poštivat onako, kako želim da on poštiva mene,
2. – neću da prvo mislim o tom šta mi je na žao uradio komšija, već ću se klonit da ja komšiji ne uradim tako štogod.

Na ovim svatanjima življen život je naše pretke zbližavo, živili su ko jedna velika obitelj. Kako se samo razgali srce čovika kad se posli dugo godina sritne s kadgodašnjim starim komšijom s kojim je živio u lipom (su)životu.

Ne želim ulazit u današnje komšijanje, s kraja XX. vika, al da ga „zasladim“ jednim od brojni primera: ugledna četvoročlana obitelj je 26 godina živila u višekatnici naše varoši, a da za to vrime ni jedared nisu razminili posite s dva najbliže komšije – iako su se srdačno pozdravljali i lipo divanili – na sokaku. U vrime komšijanja naši predaka ovako štogod bi bilo nezamislivo.

Na pitanje kako su naši preci kadgod imali take životne odlike, koje su danas potpuno nestale, il su zdravo ritke, odgovor je vrlo lak: oni su ondašnji način (su)života (na)učili od mali nogu, pravo kazano – njegov su usisavali s majčinim mlikom. Da nije bilo tako nebi bilo divne uspomine na komšijanje mog dida Đure, Bunjevca i Sepike, Švabe, il slični primera, koji na nacionalnu i drugačije razlike nisu gledali očima današnjice. Onda je taki komšijanja bilo na sve strane med našim ljudima. Uostalom „moje komšijanje“ je od prija pedesetak i više godina...

Alojzije Stantić

Manje poznate riči:

- (1.) ubardat – svatit, upamtiti
- (2.) potka – osnova u tkanju
- (3.) nedavno mi je starica s početka ovog vika kazla: „Ja sam srićna otkad nisam dala mržnji da mi uđe u srce“.
- (4.) kontat – mislit
- (5.) čakom – oma, friško
- (6.) gazdašag – gospodarstvo
- (7.) Aleksa Kokić je ko mlad pisnik bio na glasu (poznat), pa su se ljudi iz našeg šora dogovarali da bar jedno čeljade iz svakog salaša ide na njegov ukop (22. kolovoza 1940.)

- (8.) alka – karika (veriga) u lancu
- (9.) bit „rđav“ – bit teškog zdravstvenog izgleda (stanja)
- (10.) imat mrca – imat mrtvacu
- (11.) mutna vrimena – teška, nejasna, društvena vrimena (npr. pridratno stanje, velika gospodarska kriza i sl.)
- (12.) logoš – ode: bigunac (dezertier) iz Austro-Ugarske vojske koji se od žandara sakrivo po kuruzima a noćom ulazio u salaše rad rane, a često i rad krađe
- (13.) tiskat (na salaš) – napadat, ode: nasilno uć rad krađe, otimanja...
- (14.) prokator – advokat

Študimo:

sredstva za
štiti bilja,
semensku robu
ručni poljoprivredni alat
WAP perači i usisivači
STRUČNI SAVETI
Petefi Šandora 9, telefon: 566-228

AgriS
Substrat

PRIVATNO PREDUZEĆE – MOLOVANJE I FARBANJE

TON

Bulović

Trg cara Jovana Nenada 15.
Tel./Faks: 024/23-467

DOO "ELZA-COMMERCE" PO.
DUKAT - I
KAFANA
KAFANA KAVENJAL

NAVRAITELI
Čekamo Vas svaki dan od 12 do 22
(osim ponedjeljka).
MENI od 12 do 16 sati
PO POPULARNOJ CENI.

Prilpremamo i drugo kulinarske dukate (specijalitete).
ORGANIZIRAMO svadbe, prigodne svečanosti, poslovne
ručkove, večere, razno godišnjice, godišnjica prvog poljupca,
godišnjica... izmislite sami, nije teško, lepše je i lakše.
DOĐITE
Izvedite obitelj na nedeljni ručak bar jednom nedeljno.
SVAKE NEDELJE BUNJEVAČKA UŽNA.
PRIJATNOI
Prošetajte do PRERADOVIĆEVE 4.

TEL. 30-136

Bunjevci ne mogu bez Hrvata!!!

Čameći na svojem usamljeničkom putu, kojega su im inače Drugi trasilari a čak možda i dali u poklon, bogata i preskupa brodica podosta stare ali i ujedno i neiskusne ekipe nategnuto skupljene oko i glede projekta nečega što malo tko naziva novinama, a koji su sebe samodefinirali u naslovu isključivo iliti puritansko čisto nacionalnim, veliku muku muči, a što ovdje znači da to izgleda i zbilja imaju, u svojem djelovanju, budući da su gotovo stalno usmjereni na one, istina čiji su podsvjesni dio, koje jako ne vole. Naime, tako se nekako nadaje, prirodno im sapripadni hrvatski element čak i u njihovom zazlenom poslu nikako ne mogu zaobići. Tako je srpanjska naslovnica ovih novinica snimljena na hrvatskoj manifestaciji, a objavljena naravno u čisto bunjevačkom ozračju. Eto što može učiniti nesretna kob ili nenaklonjena sudbina. To je & stoga a osobito i iz razloga budući da ne mogu si organizirati ništa veće od malo toga, pa njihovi novinari a napose fotoreporter, obilaze bez stida iliti srama svečanost onih koji s razlogom misle da su i Hrvati i slikaju i slikaju, a onda uslikano stavljaju u nešto iskonski kao čisto bunjevačko. No, kako iskonski čistoga nigdje nema, a licemjerja je previše, nitko normalan se o ovome hrvatsko-bunjevačkome na jednom mjestu koje je samo bunjevačko ni ne pita. Ali, ima gle čuda, i onih sluđenih koji još nešto ne sam (s)lično primjete, te o tome i kažu. Barem na ovom prestižnom mjestu – kutku sluđenih.

Pogled bakice u nepoznato

Dok se mirovine isplaćuju kad kome padne na pamet i dok se uopće ne zna kako će se dug umirovljenicima, u visini od preko 11 milijardi dinara, vratiti naši su starci prinuđeni raditi. Sve. I svašta. Umjesto uživanja u staračkoj radosti, ovdje se muka muči. To vrijedi za veliku većinu. Da ne kažemo za sve, jer i ovdje ima izabranih.

Hrvatski tisak u subotičkim novinarnicama

Civilizacijski pomak

Ovih se dana u nekim subotičkim novinarnicama („trafika-ma“) pojavilo pravo malo obilje hrvatskoga tiska: ženski magazini („Mila“, „Arena“, „Bebe,...“), kompjutorski tisak („Win.ini“, „Bug“, „PC chip“...), stripovi („Alan Ford“) i drugo. Dobro obavješteni krugovi izvještavaju da su u pitanju legalni kanali dostave, za razliku od skromnog omjera šverca iz doba hrvatskih UNPA zona. Premda političkog i dnevnog tiska (još) nema, nadamo se da će trend biti nastavljen i da će se, poput mađarskih, njemačkih i engleskih novina i magazina, hrvatski listovi postati svakodnevnica u subotičkim novinarnicama. Ako ništa drugo, bar će se, u nedostatku odgovarajućeg obrazovnog sustava, moći stjecati i održavati znanje hrvatskog književnog jezika.

m. t.

Mudrost

Ovoga puta nudimo prosto pitanje na koji j potreban mudar odgovor: kako se izlazi n kraj s nesnosnom vrućinom?

DI MOŽ KAD NEMOŽ

- Šta misliš Kalo od čega mi tako drću ruke?
- Ja mislim od tušta pića.
- Ta idi molim te. Di mož od tušta pića kad polak isprolivam!

Bunjevačka narodna pripovitka

Zabilježio i obradio: Balint Vujkov

Bać Grga i herkules

Za moje mladosti nije bilo tog da su se trljali za prikazivanje prid svitom. Čobanovalo, svinjarovalo se, momci nisu znali šta će od snage, pa se trljalo da vrime prođe. Lupiš o ledinu da sve zemlja zveči, sutra lupe tebe i to ti je ko „Faljen Isus“. E, edared došli i u Bajmak niki cirkus, u njemu bio jedan herkules, kažu, najjači čovik na svitu. Ko se nade da ga lupi o zemlju sto forinti dobiva. U to vrime to je bio par dobri volova.

U našem komšiluku bio niki bać Grga, zvali ga Malj. Za mladosti kad Grga lupi šakom o čelo, vo klekne prid njeg ko da bo-ga moli. Zato su ga i prozvali Malj. Čuo bać Grga kako herkules redom lupa o zemlju – zapravo to bio jak trkljač – pa jedared zamanio glavom. Bio već svršen čovik, sramota mu od svita da se i on pokaziva pod šatrom ko na vašaru, a u drugu ruku ne mož s mirom slušat da onaj naše momke lupa o zemlju ko trule bun-deve. Prisivuko se u čisto, bilu košulju, bile gaće, udesio brkove,

pa ajd. Javio se.

Herkules okolo, okolo ko mačak, jedared tisko, bać Grg opet dočekao pa stisko. Tamo je i niki što odsuđiva, pazi da ič sve po redu. Jedared šta vidi?! Herkules grize bać Grgino uvo

– Trkljaču, pa to nije po reguli – onaj opominje herkules

– Znam ja šta je regula bolje neg ti, al šta drugo možem ka sam već glas izgubio šaljuć i moleć ga da me pušti dok mi sv kosti ne slomije.

Onaj sudija, šta li je, će požurivat bać Grgu:

– Pa šta ga ne puštaš?!

A bać Grga se začudio:

– Šta ga imam pušćat kad nikako da iščekam ka' ćemć jedared počet već i vaćat.

Kazivao: Lazo Horvat, Alj